

La màxima habilitat
és l'energia

EN AQUESTA HORA

Només hi ha aquest camí

Dins la *Història de Catalunya* de Ferran Soldevila hi ha una sentència que podríem aplicar al moment present de Catalunya. Diu l'il·lustre historiador:

«Hi ha problemes que la creixença mateixa dels pobles exigeix i el fet que no es plantegin no és cap senyal de salut, sinó de miopia. No és d'evitar-los la tasca dels polítics, sinó d'ultrapassar-los.»

Per això sembla vana la qüestió que vol-

essencial: que ara assistia veritable poble: una confirmació del que hem dit des d'un bon començament. Que la proclamació de la República a Catalunya aportà nuclis populars verges a la política catalanista. I això representa una força per moltes raons: de nombre de seguidors del catalanisme; de major capacitat d'acció i, finalment, d'una atracció cordial més gran per a captar-nos als territoris d'Espanya l'adhesió

Davant del Parlament català, dimarts a la tarda

drien suscitar alguns sobre si s'ha seguit o no una conducta prudent i assenyada. La creixença mateixa de Catalunya havia de produir un dia o altre aquesta situació. L'opinió uniformista que ha sobreviscut a la monarquia difunta no podia, tard o aviat, deixar de produir aquest fruit, i el conflicte, un cop plantejat, no s'havia d'evitar, sinó d'ultrapassar.

Un poble que no sàpiga ultrapassar els seus problemes vitals és migrat, malalt. Davant de l'agressió a l'autonomia, que és el seu camí de retrobament, Catalunya només podia optar entre una de dues coses: no doblegar-se o resignar-se ja per sempre a no tenir cap personalitat. Tot el que es digui sobre la procedència o improcedència d'una actitud hàbil, és perdre el temps. Quan l'enemic crida a combat, no és pas l'hora de les negociacions. Ens trobem en una situació que només admet, com a màxima habilitat, l'energia més ferma. Hi ha problemes que no es resolten: hom els ultrapassa: hi passa a través.

Sembla mentida, però, que aquest cop el poble de Catalunya, en créixer, hagi topat amb un nucli de catalans que, entre llurs interessos privats—i més que interessos, privilegis particulars—i l'engrandiment de Catalunya, no hagin vacil·lat a procedir a ulls clucs contra la pàtria. No han vist que el conflicte bordejaria els límits d'un litigi per una llei i atenyiria el mateix prestigi de la Catalunya recobrada i del seu primer Parlament. No han comprès fins a quin punt les maniobres i tot serien inútils i contraproduents per a l'estament que els movia. Donar un caràcter sagrat a la llei catalana de contractes de creure no és pas un èxit per als senyors Cambó i Ventosa, més aviat arrossegats, es diu, per pressions d'alguns elements del partit, que no pas íntimament convençuts.

Però deixant de banda aquesta particularitat que desapareix entre el fum de l'anèdota, el fet principal roman encara. I és que, posat que Catalunya per la seva creixença tard o aviat havia de trobar-se en un conflicte per l'estil del d'ara, convé que no s'eviti res només pel gust d'estalviar-se mals de cap. Que es tingui present que hi ha molts casos que un individu i un poble no es poden salvar sinó per l'honor.

Per tenir una llibertat, cal saber-la mereix. Tot allò que posi Catalunya en la necessitat de salvar entrebancs és una manera indirecta d'enfortir-la. Només al capdavant de molts d'ells es troba la seva grandesa veritable. Són proves que, un cop superades, encara reporten beneficis.

Els que assistiren a la històrica jornada del 12 i tenen uns quants anys, no gaires, pogueren comparar aquella gernació aplegada en senyal de protesta contra el poder central, amb d'altres d'èpoques anteriors a la dictadura de Primo de Rivera. Hi havia moltes semblances. Només una diferència

Els Dijous —
Blancs
JOCS MENTALS

El barri de la Universitat és, aquests dies, un formiguer de xicotes i minyons que us fan viure els films Noies d'uniforme i La segona joventut. N'hi ha que van amunt i avall amb aire d'excursionistes, carregats amb motxilles de llibres i fent giravoltar regles i cartabons.

Dintre els Instituts, es formen ròdols de totes menes. Els brívalls se les heuen amb les llaçons més antipàtiques del curs, tot volent absorbir en mitja hora, amb afany desesperat, el que hom negligí nou mesos seguits, amb avoriment invencible. D'altres, decidits a afrontar totes les eventualitats, bromejen, amb les mans a les butxaques, sense llibres ni papers, convençuts que el millor és presentar-se alliberat de preocupacions i fresc com una rosa.

Els joves més temerors escolten les contalles sobre els catèdrics temibles: —Don Inigo suspèn gairebé tots els de Preceptiva Literària del quart any. Figureu-vos que a un col·legiat li ha fet declinar: «Una noia nua»!

—El catèdric d'Història d'Espanya rebaixa la qualificació dels primers per tal de salvar els darrers, però a molts no els arriba la gràcia.

—Pitjor el de Geometria, que posa paranyos!

—Sort que el de Llatí segon us deixa escollir el capítol!

Aleshores, amatents, es dispersen per tal de repassar. Els uns trien Tàcit, els altres Ciceró, els restants Cèsar; ben pocs Horaci i Virgili. I, com un zumbeg d'abelles, sentiu d'ací d'allà:

Germania omnis a Gallis Raetisque et Pannoniis Rheno et Danubio luminibus... Si quid est in me ingeni, indices, quod sentio quam sit exiguum...

Hoc cum esset modo pugnatum continenter horis quinque...

Comptat i debatut, a la fi de les jornades deportives de la ment, els minyons i les xicotes d'onze a disset anys s'emporten tres aprovats i un notable, esquitxats d'alguns suspens; tan sols una petita minoria compta les paperetes per excel·lents.

Enguany, els exàmens han estat més matiners, i resten dues setmanes grasses de juny que els directors dels liceus no es volen deixar escapar, de per què no s'hi tregui la mesada:

—Cal aprofitar aquests dies per al perfeccionament de les llengües, que han anat una mica fluixes, creient que després els idiomes no us han de servir gaire!

Els alumnes són invitats, doncs, a continuar l'assistència a les classes, per bé que entrant una hora més tard.

—Avui, per regal de les vostres orelles—diu el professor de francès, gustarem un autor modern: André Maurois: Nous étions sur la passerelle d'un paquebot interstellaire... La coupole tournait, les galets glissaient, la lunette montait. «Vénus», disait l'astronome au timonier... Dans le monde des étoiles, les décès sont plus fréquents que les naissances. Cet univers a commencé; il finira. Il a commencé de finir... Colleze un timbre sur une pièce de deux sous (disait l'astronome) et mettez la pièce sur l'Obélisque. Si la hauteur de tout représente le temps depuis lequel la terre existe, à cette échelle la pièce de deux sous est le temps depuis lequel il y a des hommes sur la terre, et l'épaisseur du timbre le temps depuis lequel certains de ces hommes sont civilisés...

Els alumnes es graten el front i es miren l'un a l'altre, tot reconeixent-se àtoms petil·lissims davant l'afirmació de l'autor. La lectura els ha deprimit, però el més espantós exclama amb sarcasme, bo i estrañat la veu del professor:

—Recordem-vos del cèlebre apòtema: Tot l'or, quant a la saviesa, no és més que sorra menuda i, en comparança, l'argent serà tingut per llot!—S.

MIRADOR INDISCRET

Com ho veu el corresponçal

del "Debate"

Passadissos del Parlament català, dimarts a la tarda. Ha estat suspesa per uns moments la sessió — sessió solemne, sessió memorable.

Periodistes, molts periodistes...

Entre ells, vinguts de fora, el nostre Xammar; l'Esplà, igualment nostre; En Zuzagoitia, director d'El Socialista; i En Gómez Hidalgo.

Entre ells, també, l'Enric Angulo, famós corresponçal a Barcelona d'El Debate.

Reconeix l'Angulo, conversant amb un company, que si Catalunya es manté en aquesta tessitura d'ara té la partida ben guanyada.

—Ja sabeu el que us toca! — fa un dels companys.

—Ho sé, en efecte — respon, somrient, l'Angulo—. Vaig a sol·licitar el meu ingrés a l'Associació de Periodistes Estrangers...

Les vacances de Granier-Barrera

L'amic Granier-Barrera, periodista empresonat igual que si ens trobéssim encara en temps de la dictadura, treballa a La Publicitat.

Fa cosa d'uns deu dies, va demanar vacances a la direcció de l'esmentat diari. Volia reposar. Volia atendre millor uns afers particulars. Volia, especialment — molt especialment —, estar lliure en els instants joiosos d'ésser pare per primera vegada.

Les vacances li foren concedides, i començà a fruit-les...

El mateix dia fou empresonat.

Ara, l'amic Granier passa les vacances a la Model, com un atracador vulgar.

Un regidor que no pot anar

a la sessió

No ha perdut, però, En Granier-Barrera, la seva jovialitat característica ni el seu bon humor.

La prova la té el president de l'Assemblea Municipal, senyor Escofet.

Es tracta d'una lletra en la qual, responnent a una convocatòria rebuda per a assistir a la sessió del dilluns passat, manifesta En Granier la seva impossibilitat d'anar-hi, per causa de força major, tot i demanant que no li sigui imposada la multa de dotze pessetes que està prevista, per a les faltes d'assistència a les sessions, en l'article 118 de la llei municipal.

Optimisme de xofer

La nova que el senyor Vachier deixaria d'estar al front del Departament de Circulació, va produir entre els xofers, en començar a córrer, ja abans d'ésser coneguda oficialment, una alegria immensa.

—Serà veritat? — es demanaven.

Alguns no s'ho arribaven a creure.

D'altres, però, tingueren confiança des del primer moment que la nova seria confirmada.

Entre aquests, cal comptar-hi el xofer d'un membre de la Comissió Municipal de Govern.

Quan vàrem assabentar-nos pel mitjà de la premsa — digué textualment al seu patró — que el senyor Ventós s'havia encarregat, amb caràcter interí, del Departament de Circulació, molts férem ja el vermut...

El més bo de la frase és el «ja». És un «ja» ple d'optimisme.

No vala badar

Al Palau de la Generalitat es va rebre l'altre dia una lletra per al President.

Això, res no té de particular.

El que té de particular és que en el sobre d'aquesta lletra s'hi llegís, com adreça: Diputació Provincial.

Encara és més de remarcar que el sobre fos de la Sala Parés.

Hauran confós a can Parés el senyor Companys amb el Milà i Camps?

Entre intel·lectuals

En Riera de Martorell, rabassaire major i diputat al Parlament català, no en tenia prou amb portar un barret negre d'amples ales; li calia quelcom més, i es «ficà» soci de l'Ateneu, com ell diu.

—No us posaren cap inconvenient?

—Cap. Només m'esmenaren lleugerament la sol·licitud d'ingrés. Jo hi havia anotat, com a professió, la de rabassaire, i canviaren aquesta paraula per la d'agricultor.

Doncs, sí: En Riera de Martorell es «ficà» soci de l'Ateneu. Fins i tot hi va. Hi va amb certa assiduitat.

Hi va tan sovint, que l'altre dia, en trobar Pompeu Fabra a la Generalitat, pogué dir-li:

—Caram, Fabra! Us veiem molt poc, per l'Ateneu!

La utilitat dels textos legals

El diminut repòrter de La Vanguardia Lladó i Figueres, ha estat nomenat, com és sabut, jutge municipal de Santa Coloma de Gramanet.

Una de les primeres disposicions que ha pres ha estat d'adquirir l'Alcubilla...

—Per a posar-se uns volums al c... i arribar a la taula.

Fou el comentari que féu, en assabentar-se de l'adquisició, l'Àngel Marsà.

Un Polo ardent

El senyor Polo era adroguer i lerrouxista. Després fou adroguer, lerrouxista i regidor. Ara és lerrouxista, delegat del Govern a la Confederació Hidrogràfica del Pirineu Oriental i suposem que més adroguer que mai.

En pendre possessió del seu càrrec de delegat del Govern a la Confederació, etc., etcètera, el senyor Polo pronuncià un discurs. El discurs fou, naturalment, lerrouxista i, encara més naturalment, castellà.

—Aquí, ahora, todos a acatar la República — declarà entre altres coses — y el que no la acate, lo despacho.

Els enginyers de la Confederació restaren glaçats.

Això no és, però, el millor.

El millor del discurs del senyor Polo fou aquell tros on digué que si molts obrers tenen callos en las manos, ells — el senyor Polo i companys de lerrouxisme — els tenen en el cerebro de tanto pensar para la República.

L'assemblea dels incidents

L'assemblea de la Secció de Propaganda Autonomista del C.A.D.C.I., celebrada disabte darrer, fou pròdiga en incidents de tota mena. Hi hagué un moment en què àdhuc s'arribà al cos a cos amb els delegats governatius — en nombre de vuit o nou —. El comissari d'aquests, però, no perdia la serenitat i anava sortejant els incidents amb el somriure al llavi.

Quan més fort era l'escàndol, el comissari desaparegué. Un moment després tornà al seu lloc, mentre arribava un camió de forces d'assalt amb carabines.

El comissari s'assegué altra vegada a la seva tauleta amb el somriure de sempre.

Aquets taxis!

Els debats de l'assemblea eren d'una violència extremada. Sobretot, els que es suscitaven entre el president senyor Valls i el president de la candidatura d'oposició (Salvador Roca i Roca).

Aquest demanà la paraula per parlar sobre una partida de l'estat de comptes. El president la hi negà. Aquest insistí tot dient no sé què d'unes despeses de taxi...

Llavors el president, tocat del seu amor propi, l'autoritzà a parlar. Aclarida la qüestió, Roca acabà la seva intervenció així:

—Es que m'havia semblat entendre que havia succeït una cosa així com aquella del primer Ajuntament republicà que vàrem patir tots els barcelonins...

Guanyarem... un any o altre!

Acabada la votació per a l'elecció del nou Consell Directiu de la Secció, Roca i Roca, el president derrotat per quinze vots en un cens de sis-cents votants, quedà aclaparat. Males llengües havien fet córrer que aquell dia, abans de la votació, donava cigarretes a tothom com un Santamaria qualsevol...

Assetjat després per les preguntes dels incondicionals, Roca deia amagant en els seus mots l'amargor de la derrota:

—Ja ho veieu! Només per quinze vots! Però com que nosaltres, com que la minoria d'oposició té raó, en la pròxima assemblea guanyarem.

—Es clar que sí — saltà un —. I si no guanyem en la pròxima, guanyarem en una altra...

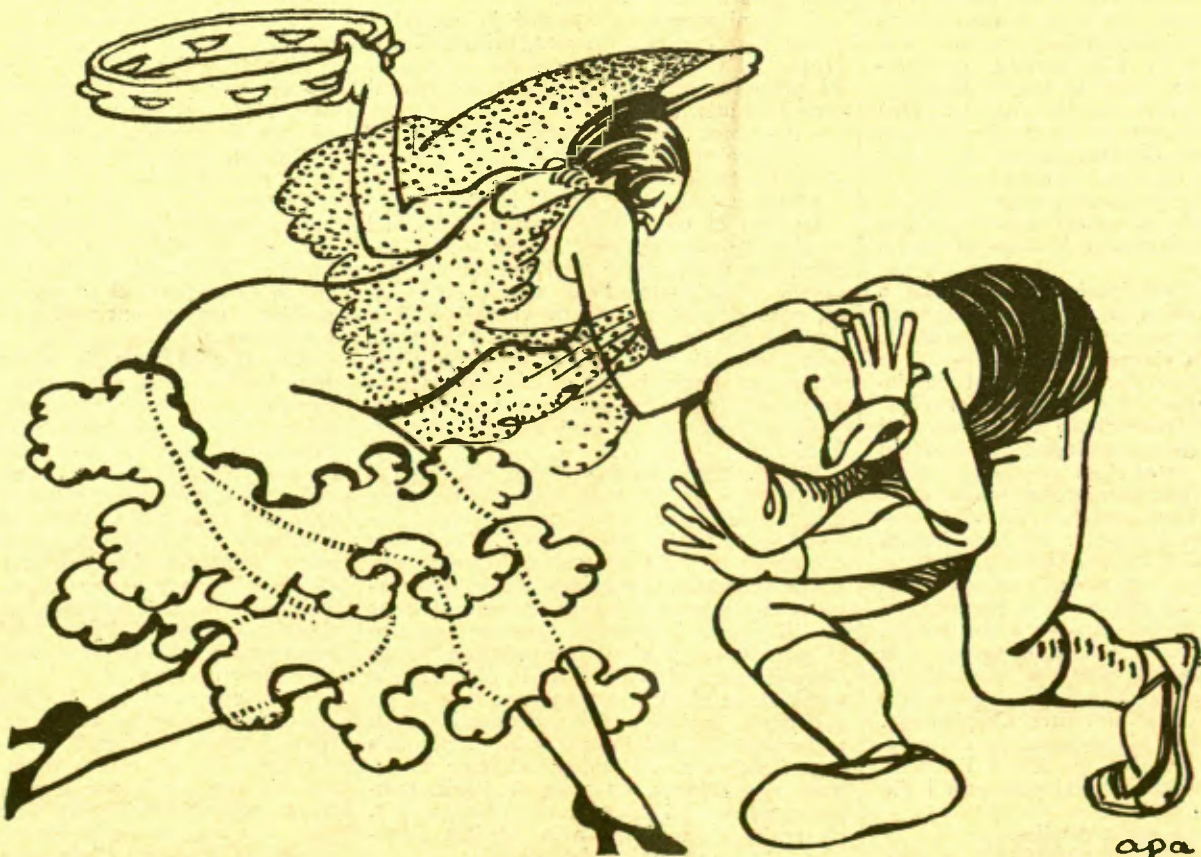
—Potser d'aquí quinze anys: un any per vot—saltà un altre.

La Lliga, enemic comú

Es presentà una proposició demanant el canvi de nom de la Secció de Propaganda Autonomista pel de Secció d'Actuació Nacionalista. Fou aprovada per unanimitat.

Durant la defensa d'aquesta proposició, sortí el nom de la Lliga. Es digué que no hauria de poder ésser soci del Centre aquell que ho fos de la Lliga, puix que no pot considerar-se ni autonomista ni nacionalista el qui figura en el partit que ha sabotejat l'Estatut i fins la sobirania del poble català.

El president coincidí, aquesta sola vegada, amb el defensor de la proposició.

LA «CONLLEVANCIA»

VIDES PINTORESQUES

Catalunya triomfant

A desgrat dels incidents, de les divisions entre els directius actuals, la minoria d'oposició i els dels gremis; a desgrat de les estridències de llenguatge i dels atacs continus dels uns als altres, cal constatar amb tota la satisfacció de catalans nacionals la unanimitat de tots els assistents a l'assemblea a acceptar les proposicions de matís catalanista. Totes les proposicions d'aquest caràcter foren aprovades per aclamació.

Per això els de la minoria d'oposició mercantil del C.A.D.C.I., tot i havent perdut la votació per als càrrecs directius, no deixaven de fer patent la seva alegria en veure que totes les seves proposicions havien estat aprovades amb entusiasme i sense discussió per part dels adversaris.

L'interès de Catalunya havia vençut les petites passions dels uns i dels altres.

Strauss i el públic de Barcelona

Dilluns passat — dia 11 de juny — el músic Ricard Strauss va complir setanta anys. Les revistes i periòdics de tot el món subratllen l'aniversari.

No fa gaire una organització musical de Barcelona va demanar a l'autor d'*El Cavaller de la Rosa* que vingues a dirigir un concert. Ricard Strauss refusà la invitació respondent:

«Cada dia em sento més cansat i no podré visitar novament, com serien els meus desigs, la capital catalana. Voldria que m'acomodés i donés el meu «adieu» a l'estimat públic de Barcelona.»

Alfons XIII i els ballets

La muller de Nijinsky ha escrit un interessant llibre sobre la vida del prodigiós ballari rus. En un capítol hi recull algunes curioses incidències de l'estada a Espanya de Nijinsky. Explica una intervenció de Cambó, en qualitat d'advocat, per a solucionar les dissensions entre Nijinsky i Diaghileff. I l'entusiasme d'Alfons XIII pels ballets russos.

L'autora d'aquest document conta que Alfons XIII, al palau, en la intimitat, provava d'imitar els salts del ballari Nijinsky. El rei assistia als assaigs i a les representacions. Una nit, Alfons XIII, que va arribar tard al teatre, ordenà al seu ajudant de camp:

—Visiteu Nijinsky. Demaneu que excusi el nostre retard i dieu-li que acabo de donar a llum un nou govern.

Els ballets russos a París

Els ballets de Monte-Carlo a París no han tingut l'èxit que hom esperava.

El dia de llur presentació, Stravinski, Mme. Sert, Marie Laurencin, el baró de Gunzbourg, Mme. Bourdet i altres personalitats, estaven desenganyats.

Per això, Massin, en l'entrevista que va tenir amb el nostre col·laborador J. Cabré i Oliva, va qualificar el públic de París en els següents termes:

—El públic de París és el més méchant —dic méchant— que hem trobat.

El company Cabré i Oliva, en l'article, no atrevint-se a reproduir exactament l'opinió de Massin, va substituir la paraula méchant per un eufemisme i atenuà la frase.

Els preus únics

En el cinema Metropol, l'altra setmana, projectaven les pel·lícules *14 de juliol* i *Una hora amb tu*, i, com a final de festa, el tenor Riba cantava uns cançons, comentades, prèviament, pel poeta Pons Guitart. La localitat era barata. Tot a una pesseta seixanta-cinc cèntims. El crític Angel Ferran ho comentava dient:

—No pot ésser més mòdic i ben calculat. Es una manifestació en el ram dels espectacles del nou procediment de venda «a preus únics».

Música comentada

I en el Metropol, en l'escenari, van aparèixer el tenor Riba i el poeta Pons Guitart, maquiats i pintats, com fan tots els artistes de teatre quan es presenten davant el públic. El poeta Pons Guitart, explicant les cançons, portat pel seu entusiasme de comentarista, va confessar:

—Senyores i senyors, examinarem els alts problemes de la música. De primer, hem de reconèixer que en un concert l'executant hi té un paper de certa importància...

Abbot Chao Kung, abans Trebitsch Lincoln

Un dia del mes passat, procedent del Canadà i acompanyat de sis monjos budistes i quatre monges, del *Duchess of York*, arribat al port de Liverpool, desembarcava, vestit també de monjo budista, un tal Abbot Chao Kung. Les autoritats angleses l'expulsaven sense contemplacions i a l'acte. El tal Abbot Chao Kung no era altre que Trebitsch Lincoln.

Trebitsch Lincoln? Sí, un nom que de tant en tant surt als diaris, però ara menys que anys enrera, i que no quedarà gaire

vol posar en clar i s'embarca cap als Estats Units, amb els diners justos per al pasatge.

Pel viatge decideix revelar-se a Nova York com a periodista, i per això cal fer sensació. Comença a covar l'odi contra els anglesos que animarà la resta de la seva vida i pensa fer sensació amb els seus articles contra els aliats, i sobretot contra Anglaterra.

Però abans de desembarcar ja és detingut per la policia nordamericana sota demanda

garès. Arriben a Budapest, on volen treballar per a formar un bloc contrarevolucionari en el qual entrarien Alemanya, Àustria, Hongria i Txecoslovàquia. Les negociacions amb l'almirall Horthy no reixen, i mentre se n'enceten d'altres, els diaris de Budapest, de Viena i de Berlín anuncien: *Bauer i Lincoln a Budapest. Un altre complot.* L'ambaixador alemany protesta al ministeri d'Afers estrangers, on no saben res de res.

Després d'un prudent eclipsi, els conspiradors tornen a treballar. Però Ludendorff no acut, Wrangel fa saber que no comptin amb ell.

El pla és, de moment, protegir Hongria dels maneigs dels comunistes de Viena i alliberar aquesta ciutat de la dictadura roja. Bauer i Trebitsch es belluguen, viatgen, intenten tractes amb italians, amb iugoslavs. Pensen en la fabricació dels 2.000 milions de rubles-duma, els clixés per a la qual són a Berlín i podrien venir per la via diplomàtica hongaresa, comptant amb còmplices. Però mentrestant han de viure a préstec, perquè encara que en un banc hi ha 200.000 marcs a nom de Bauer, no té cap passaport amb aquest nom.

No es pot saber ben bé per què, un conspirador hongarès, Stephany, proposa de matar Trebitsch, per traïdor, i aleshores aquest decideix ésser-ne—diu ell—, molt més quan sap que Bauer ha pogut cobrar els 200.000 marcs i no li n'ha dit res.

—Que no comptin construir el «Nou Reich» amb les relacions que jo he fet—es diu Trebitsch, i se'n va a la Missió Militar Francesa a Viena, a denunciar els seus companys. En paga, li ofereixen 25.000 corones txequas, que s'allarguen fins al doble. Les cobra, però queda ressentit amb els francesos perquè l'han tractat i pagat com a espia!

I, amb tot, entra en relació amb els txecs, per a vendre'ls la documentació dels complots. Demana al Dr. Hessmann, cap del Servei Secret, home de confiança de Benes, mig milió de corones. En cobra 200.000 i li fan esperar la resta. Vol intentar un procés, però un advocat austriac li demana 300.000 corones per la feina i 30.000 per despeses de viatge. Es digué que els documents venuts eren falsos; falsos o no, serviren per a una campanya de premsa dels diaris aliats i per a fer retrets a Horthy.

L'aventurer comença a estar tip d'Europa, i amb 600 dòlars a la butxaca, s'embarca cap a Xina, fent-se passar per periodista americà. Com els soviets, creu que és d'Orient des d'on podrà fer més mal a Anglaterra. En la tria per a instal·lar-se, es decanta per la província de Se-Txuan, la més rica i extensa i, a la vegada, la més pròxima al Tibet.

Som a l'any 1922. El Dr. Sun Yat Sen vol fer de Xina una gran potència democràtica; el mariscal Wu Pei Fu vol aixecar la gràcies a una severa reorganització militar, un nivell de generals només pensen a anar vivint sobre el país; el bolxevisme treballa les tropes del general Feng, dels cantonesos, de la Xina meridional. En el perpetu caos xinès, només dos fets unànimes: l'odi al Japó i el desprestig creixent dels blancs. El fet que durant la guerra europea els aliats hagin cridat tropes negres i grogues, vol dir que hi havia uns blancs menys importants que aquests homes de color; el fet que els xinesos hagin estat pregats d'adoptar mesures contra els alemanys i els austríacs, ha donat peu a la convicció que els xinesos podien jutjar i condemnar blancs.

Trebitsch s'ha situat aviat. Fa de conseller del vengut general Yang Sen, el fa reconciliar amb el mariscal Wu Pei Fu, amo de deu províncies. El seu objecte és ajudar l'organització militar i econòmica de Xina, fer-ne una base d'acció contra Anglaterra. Torna ràpidament a Europa, a veure Stinnes i demanar-li crèdits. Però aquest està massa enfeinat amb Loucheur per a ocupar-se de l'Extrem Orient, i Trebitsch retorna amb les butxaques buides. Durant la seva absència, tots els generals rivals estan altra vegada barallats. La feina de l'enemic d'Anglaterra ha estat endebades.

El vaixell segueix el riu, de Hong Kong a Tien Tsin. Ajaçat al pont, Trebitsch Lincoln llegeix llibres sobre el budisme. Sota un sol aclaparador, en una atmosfera quieta i asfixiant, pren la decisió d'entrar en un convent budista sis mesos, o un any potser, a reposar. I s'embarca cap a Colombo.

Vida monòtona. Llevar-se a les sis, arreglar la cella, oració a la capella i sota l'arbre sagrat, meditació a la cella, dinar, estudi del pali—la llengua morta en la qual estan escrits la majoria de textos budics originals—, ensenyança de l'anglès a uns altres monjos, oració a la capella, sopar i al llit.

Al cap de dos mesos d'aquesta vida, un dia que per casualitat compra un diari anglès, hi veu el seu nom. Llegeix: és el del seu fill, condemnat a mort. S'embarca cap a Europa, però abans d'arribar a Anglaterra el seu fill ja havia estat penjat.

On anar sinó a l'únic lloc on havia trobat el repòs, un convent budista? I com més retirat millor. Pensa en el Tibet, i tornà a Xina, on, si l'hem de creure, els emissaris anglesos el perseguien. Per fi, pot arribar a un convent perdut entre les vastes muntanyes.

Allí, si ens l'hem de creure, és un perfecte budista serà, després de totes les il·lusions terrenals, aspirant només assolir aquell estat d'esperit que Buda proposa, en què «l'oceà de l'esperit esdevé tranquil, l'lis, sense una sola arruga a la superfície».

De totes maneres, a cada periòdica rebrotada del caos xinès, algun diari d'Europa sospitava que Trebitsch Lincoln havia deixat el seu convent perdut en un recó desèrtic de Xina, per a complotar, intrigar i seguir fent el seu perillós joc de conseller, d'espia, d'agent doble, o triple, com n'ha estat tantes vegades en la seva vida d'aventurer internacional.

Però, qui sabrà mai la vida sencera d'aquest home que ha tingut tantes nacionalitats i tantes religions?

S'havia dit que el seu viatge a Anglaterra no era degut més que a un parany que li havia posat l'Intelligence Service. Però ja hem vist que no devia ésser així quan les autoritats angleses s'han acontentat de no deixar-lo desembarcar.

J. Roca

Trebitsch Lincoln arribant a Liverpool el mes passat

profundament gravat en la història, malgrat les pretensions que qui el porta alimentà llarg temps, ja que es considerava un gran home polític que jugava en l'escac mundial partides amb adversaris importants. Però en això no hi ha sinó una gran vanitat i un odi implacable contra el país que fou el seu una temporada: Anglaterra.

Es difícil de saber el que hi ha de veritat en la seva vida moguda i canviant. Encara que ell mateix hagi escrit unes *Memoires*, no són aquestes, com es comprèn, un document del qual refiar-se massa. Si la vanitat l'arrossega sempre, de vegades acut a reticències prudentes, que d'una banda amaguen alguna de les seves activitats, però alhora volen deixar entendre que és un gran home que ha influït en el curs dels esdeveniments.

Nascut d'una família jueva de les ribes del Danubi, al sud de Budapest, Trebitsch no és, d'esperit, ni hongarès ni jueu. No s'avé amb els de casa seva, que reneguen d'ell, i ingressa en un seminari protestant d'Hamburg. Té ganes de casar-se i els seus superiors no el deixen. Aleshores, amb un lleu canvi de religió, esdevé missioner anglicà disposat a evangelitzar els seus ex-col·ligionaris semites del Canadà, discutint amb ells sobre el Talmud i la Bíblia versicle per versicle.

A vint-i-quatre anys és a Anglaterra, en una parròquia rural, empassant-se àvidament les ressenyes de les sessions dels Comuns. Té ganes de triomfar i de dominar, i creu que la política li'n proporcionarà els mitjans. El seu sogre ha mort i ha deixat una herència suficient. Trebitsch decideix d'abandonar el clerical. El 10 de desembre de 1905 avisa al vicari:

—Apunteu bé la data d'avui. D'aquí sis anys seré diputat.

El vicari somrigué, li donà la benedicció i el deixà marxar.

Habitant un raval de Londres, dient-se Timothy Trebitsch Lincoln, ha començat a relacionar-se amb polítics liberals gràcies a Benjamin Rowntree, hereu ric i aficionat a les qüestions socials, que necessita oradors eloqüents i cultivats, condició que Trebitsch posseïx. Hom li proposa d'ésser candidat a les eleccions immediates. Cal activar, doncs, les gestions de naturalització, suprimir legalment aquella s del seu nom i completar aquest amb el Lincoln de fantasia. Però la política a Anglaterra és cara. Rowntree posa 16.000 lliures a disposició de l'aventurer, i ja el tenim rodant pel districte de Darlington, defensant el lliure canvi, la llibertat econòmica d'Anglaterra i dels Dominions, i l'entesa amb Alemanya.

Balfour i Chamberlain feien propaganda pels conservadors, a Darlington; Lloyd George, Asquith i Churchill pel candidat liberal que tot just feia vuit mesos que era anglès. Per l'exigua majoria de 21 vots, Trebitsch pot seure als Comuns, a protestar de la política anglesa envers Rússia i afavorint la seva ex-pàtria, Àustria. Però al cap de pocs mesos d'ésser diputat, són convocades noves eleccions. Sense diners per a presentar-se de nou, decideix d'anar a Romania, a vigilar els seus afers de petroli, en els quals ha entrat amb els diners que el generós Rowntree li donà per a les eleccions.

En aquell país balcànic les coses van a poc a poc i a força de propines. La guerra balcànica no és pas una condició favorable perquè s'activin els assumptes.

No és pas gens clar l'acabament de l'aventura romanesa. El cert és que el tràgic estiu de 1914, Trebitsch és a Londres, mal vist com tots els naturalitzats, respirant un ambient hostil en el club.

Un dia, és cridat al ministeri de la Guerra i en surt amb l'encàrrec de censurar la correspondència en hongarès. Però no inspira prou confiança, i ell se n'adona. Quan la declaració de guerra; tenia la seva família a Brussel·les; la sogra tornà a Hamburg, i la dona i les criatures anaren a Rotterdam. Els afers de família, doncs, el criden a la ciutat holandesa, i hi visita el consolat alemany, a demanar, diu, notícies de la sogra. Rotterdam és un gran centre d'espionatge. Trebitsch, de tornada a Londres, és estretament vigilat. Cridat un dia a l'Almirallat, un oficial li examina el passaport i l'hi torna dient:

—Vàlid encara per tres dies. Es que li assenyalen termini per a escapar? O és que li volen dir que no s'escaparà? Pel que pugui ésser, l'home no ho

del govern anglès. Un editor li ha avançat diners sobre un llibre en projecte demostrant que Anglaterra ha empès metòdicament Europa a la guerra, i així podrà pagar advocats que apelin contra la demanda d'extradició.

S'ofereix a les autoritats americanes per a desxifrar missatges secrets alemanys, i aprofitarà la llibertat que això li deixa i la venalitat del seu vigilant per a escapar-se. L'editor li ho ha aconsellat com a reclam del llibre. Tot viatjant en el tren que l'ha de dur al recó perdut on l'espera un alemany, veu els diaris amb grans títols: *Lincoln s'ha evadit deixant una carta per al govern. No volia ésser lliurat a Anglaterra.* I, en el mateix número, l'anunci que el seu llibre sortia l'endemà. Aquell editor tenia el sentit dels negocis.

Cal fer sensació, i n'ha feta, però encara creu que és poca. Telefona a la redacció del *New York American* oferint deixar-se entrevistar.

—Magnífic! Us reservem quatre columnes!

Una estenògrafa recull les paraules de l'evadit, que són de seguida posades a màquina i compostes.

—Cinc-cents dòlars—diu senzillament Trebitsch Lincoln en acabar.

—No en donem mai més de tres-cents.

De sensació ja en va fer, ja; però, al capdavall, fou lliurat a les autoritats angleses i es passà tres anys a la presó, on cada dia li augmentava l'odi envers el país que havia arribat a representar al Parlament.

Després de l'armistici, alliberat, hom el troba a Berlín, lligat amb els organitzadors del *putsch* Kapp. Cal destruir el tractat de Versalles. El pla és: començar el moviment a Alemanya; els soviets buscaran pretext per a envair Polònia, li passaran sobre el ventre i s'uniran a les tropes alemanyes. Els tractes són que els roigs no facin propaganda bolxevista a Alemanya; però, pel que pugui ésser, hom està en contacte amb els tsaristes russos, gràcies a un general que cobra, i es projecta la fabricació alemanya de 2.000 milions de rubles-duma per a pagar els blancs. Trebitsch, com a hongarès, és destinat a Hongria, on no reïx en les seves temptatives de sumar el país de Sant Esteve al moviment. Hugo Stinnes ha finançat la conspiració amb dos milions de marcs.

El *putsch* és imminent. L'entrevista que el decideix, la tenen Ludendorff, Bauer, Trebitsch i Luttwitz. Aquest darrer, comandant de les forces, posa una condició fantàstica: avisar Ebert, el president de la República Alemanya!

—Sóc oficial prussià—diu—i no ataco el meu govern per l'esquena.

I, efectivament, mantingué la paraula: prengué part en el moviment, avisant Ebert, el qual el va rebre en presència de Noske. El president rebutjà les condicions que li proposà Luttwitz.

—Aleshores, faré la marxa sobre Berlín.

—I nosaltres declararem la vaga general—replicà Noske.

Luttwitz és quadra, saluda i se'n va. Es fixa el cop d'Estat per a la nit del 12 al 13 de març de 1920. Aquest *putsch*, explicat per Trebitsch, té tot l'aire d'una conspiració d'aficionats. Però aquest efecte el fa, naturalment, perquè no va reïxir. Ludendorff només pensà a posar-se l'uniforme de parada amb totes les condecoracions; von Kapp, que havia d'ésser el canceller, només es preocupava de redactar proclames; Luttwitz, a fer tocar el *Heil dir ihm, Siegerkrantz*...

Els berlinesos no sabien que passava; el fet era que es trobaren sense llum, sense gas, sense aigua, sense trens, sense proveïments. Els del *putsch* no s'havien preocupat de la vaga general amb què Noske havia amenaçat. Els soldats no havien rebut el sou promès i Luttwitz anà al Banc de l'Estat, on li digueren que no coneixien el govern Kapp ni el seu ministre de la Guerra, general Luttwitz, i l'home se'n tornà sense ni cinc, tot conformat.

Erhardt, capità de corbata, condotier, prou reclamava cinc milions per a les tropes. Els organitzadors no els tenien i el Banc no donava res. Stinnes, en vista de l'èxit, tampoc. Ludendorff i Kapp havien desaparegut, els regiments tornaven a la fidelitat al règim. Començaven les detencions...

Trebitsch i Bauer poden escapar-se, travessar la frontera amb un passaport hon-

LAPERITIV

Al nostre Parlament.—Es curiós el que havia passat fins ara fa pocs dies amb el Parlament català. Que nosaltres tinguéssim una institució política com aquesta semblava que havia de produir una forta commoció sentimental, i com a conseqüència el Parlament de Catalunya havia de despertar un interès vivíssim, una latent passió, en una massa ayesada d'anys al sotrac, a la vibració, o si més no al xafardeig i al constant comentari de la vida política, i que havia passat hores i dies d'alta temperatura mentre a Madrid els nostres diputats anaven arrencant com podien els articles de l'Estatut.

La inauguració i les primeres sessions del Parlament català excitaren més que res en l'ànim de moltíssimes persones, fins en les que militaven dins del partit que al Parlament tenia una majoria absoluta, una dolça i passiva curiositat. Aquella curiositat per l'espectacle nou, com quan a Barcelona per primera vegada aparegué, per exemple, un tramvia elèctric.

Jo esperava una altra mena de reacció, una altra mena d'interès per part de tothom, i confesso que vaig quedar parat. I la causa d'això no era un desentendement davant de la majoria absoluta de l'Esquerra. No era tampoc un treball de desprestigi per part dels altres partits que al Parlament no hi tenien cap força. La causa, per mi, no era altra que el poble de Catalunya tenia un Parlament i encara no se n'havia adonat, i el que és curiós és que els mateixos diputats del Parlament català tampoc se n'havien adonat. Molts diputats, n'estic segur, miraven la nostra primera institució, tot just acabada de néixer, com qui es mira una mena de consell d'administració llampant, amb una mica més de música i de retòrica que els consells d'administració corrents, i fins juraria que algun diputat es mirava tot allò tan nou i tan fresc com la junta general d'un casino de poble, sense domini i sense alegria.

Nosaltres teníem un Parlament que no acabava de donar ni la convicció ni la sensació de Parlament. A Casa la Ciutat, la majoria d'Esquerra era la mateixa i la qualitat del personal inferior a la del Parlament, i en canvi les sessions municipals agafaven un interès i despertaven unes passions (tan lamentables com vulgueu) que el Parlament no aconseguia mai. La massa del públic tenia una idea vaga o aproximada del que passava a la Plaça de la República, però vivia completament d'esquena al que passava a la Plaça d'Armes del Parc.

Es més, recordo haver parlat a Madrid amb diputats del Parlament català, que havien lluitat amb tota l'ànima els dies de la batalla per l'Estatut, i que eren també diputats del Parlament espanyol, i aquests diputats, a Madrid, conversant ells amb ells i amb els seus amics catalans, s'interessaven exclusivament per coses que aleshores passaven a Espanya i no es recordaven, almenys donaven la sensació que no es recordaven, que aleshores, en aquells mateixos moments, al Parlament català s'iniciava una feina importantíssima. I que consti que d'això no en faig cap retret a aquests diputats, perquè en aquell moment la seva aparent indiferència no era res més que l'exacta reproducció de l'estat d'ànim de la immensa majoria dels catalans davant del nostre Parlament.

Els que han intervingut d'una manera brillant i intel·ligent, no han fet un contrapès prou fort a certes intervencions lamentables o a algunes sessions poc brillants del nostre Parlament. La retirada de la minoria de la Lliga —tan equivocada i tan poc política!— contribuï a donar més capes de pintura grisa al primer monument de la democràcia catalana, i al voltant del Parlament es creà una literatura de desprestigi, al meu entendre absolutament antipatriòtica.

Però ara les coses han canviat una mica. El Parlament català funcionava sense dramatisme, sense que el nostre poble el visqués o el sentís almenys d'una manera realista. Ara, amb el conflicte creat pel Tribunal de Garanties sentenciant contra una llei del Parlament català, tots els colors grisos, tota la indiferència, tota la son de Catalunya al voltant de les pedres del seu Parlament, desapareixen. Per molta passió, per molta retòrica gruixuda que s'hagués dissolt en els discursos dels nostres parlamentaris, en el nostre Parlament no hi veïem passió, i ara sí, ara l'hi veïem i la sentim, perquè la passió del Parlament és la nostra passió, perquè el dramatisme del Parlament català és, en els moments d'ara, aquell dramatisme etern, creat pel conflicte entre Catalunya i Espanya. El contingut de la llei de contractes de creus, els interessos particulars, les passions mesquines, les sapateries o les pirateries de partit, desapareixen davant d'un conflicte polític, que té un caràcter nacional i que afecta directament el sentiment patriòtic de tots els que són catalanistes.

Amb la grandiosa manifestació del dimarts, el poble de Catalunya ha vist per primera vegada que tenia un Parlament de pedra i amb una ànima dintre que representava l'ambició política del país. Les persones dels diputats —tan discutibles com es vulgui— són les mateixes, no hi ha dubte, però des d'ara, a més a més del que representaven abans, representen una cosa molt més viva i més intensa, el drama entre Catalunya i el govern radical d'Espanya. El nostre poble s'ha adonat, a la fi, que tenia un Parlament, i això, des del meu punt de mira catalanista, ja és una gran cosa.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

BANYS MONTGAT

Nou pisos acabats de construir en el seu edifici. Banys per ampliació de l'establiment. Cada un, tres esplendides habitacions, menjador, cuina, safareig, galeria, W. C., aigua corrent, gas i electricitat, des de 600 a 800 pessetes any amb dret a bany. Visibles cada dia

Per a més detalls: Passeig Duana, 4, 2.ª, 1.ª
Teléfono 18958 - BARCELONA

El sastre de la joventut

SANITJAS

BARCELONA Baix St. Pere, 50
Teléfono 25658

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Dijames a bon preu

JAUME I, 11
Teléfono 11655

CANISERIA
FITO
BARCELONA

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU

VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5, 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DI LUXE I EN TOTA CLASSE D'EN QUADRERNACS. - ELEGANCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGUES. - EN CAS D'URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

UN CLAM ESCOLTAT

A la presó ja hi ha llibres

La nostra crida en favor de la biblioteca de la presó — dita, per inèrcia, model — ha tingut sortosament el ressò que era just d'esperar entre els nostres lectors i les nostres institucions culturals.

Malgrat que a algun centre oficial de casa nostra ha arribat el clam després d'haver fet una volta per l'estranger, consignem amb satisfacció que a la fi ha arribat i que ha estat escoltat.

La majoria de publicacions periòdiques parlarien emfàticament de «l'èxit de les

nois, que escoltaren la lectura en un silenci emocionant, acordaren contribuir a millorar la condició de la dita biblioteca. Dit i fet, gràcies als alumnes de l'esmentat grup escolar foren reunits vuitanta llibres, que s'apressaren a trametre al bibliotecari i mestre de l'escola de la presó, junt amb aquesta lletra que reproduïm:

«Senyor Bibliotecari de la Presó Model de Barcelona. — Molt senyor nostre: Atenció els preses d'un periòdic local, l'Associació Infantil del grup escolar Lluís Vives,

Mirant a fora

L'almirall Togo

La mort, a vuitanta-sis anys, de l'almirall Togo, que en la nostra infantesa coneguérem gràcies als cromos de la xocolata, ha reactualitzat aquests dies la guerra russo-japonesa, de la qual el vell almirall fou un dels principals actors, i potser el més popular.

Aquesta guerra, de què ens parlava incidentalment Recouly des de la tribuna del Conferència Club i en la qual prengué part, com a oficial de l'exèrcit rus, el pretendent Jaume de Borbó, tingué per causa la topada de les ambicions russes i japoneses. Rússia havia ocupat Manxúria en 1900, s'hi havia instal·lat a títol «definitivament provisional», malgrat l'oposició nipona, i semblava decidida a no evacuar-la malgrat que, pel tractat de Simonoseki (17 d'abril de 1905), Xina hagués cedit al Japó la península de Liaotung i Port Arthur. Per això els japonesos, impacients d'entrar-ne en possessió, resolgueren de treure'n els russos, sense mirar prim en els procediments i, sense prèvia declaració de guerra, obriren les hostilitats.

L'almirall Togo fou encarregat del progrés. La nit del 8 al 9 de febrer de 1904, féu atacar Port Arthur per quatre torpeders. Abans de poder defensar-se, dos magnífics cuirassats russos que es creien a cobert dintre la rada, el Revitsan i el Tsarevitz, foren torpedinats.

Aquest fou el primer èxit de l'almirall, aconseguit no sense violació de les lleis de guerra. Però el seu gran èxit fou la batalla naval de Tsushima, que el 27 i 28 de maig de 1905 anihilà l'esquadra russa de l'almirall Rodjesteinsky, composta de trenta-sis unitats, que havien arribat al lloc de la guerra després d'una llarga navegació, des del Bàltic, doblant el cap de Bona Esperança. Només tres creuers, tres torpeders i dos transports pogueren escapar-se de la desfeta. Dels 14.000 homes de l'esquadra russa, més de 6.000 foren fets presoners i 5.000 quedaren morts.

Ludovic Naudeau ha escrit sobre el desgraciat almirall rus: «Rodjesteinsky surt amb una flota improvisada, uns vaixells enllestits de qualsevol manera, uns mariners que encara no estan acostumats a la mar, uns canons als quals ha d'ensenyar a tirar, uns dipòsits de carbó conduïts per mercenaris dels quals és més aviat el presoner que no pas el cap. I cap a on surt? Es llança a l'aventura més exorbitant, va dels mars nòrdics a l'Atlàntic, circumnavega l'Àfrica, passa dos cops l'Equador, arriba a l'Índic, voreja Asia i, contra totes les previsions, acaba arribant a destinació. Però aleshores tot es gira contra seu, els vents, el sol i la mar. Les seves tripulacions, poc bregades, es desenten, els seus vaixells s'ensorren; cau, està a punt de morir; el recullen, inanimat, sagrant, sobre un torpeder... Sinistre drama baix... Però de vegades l'infortunat té també la seva grandesa...»

El futbolista Benes

Els nostres lectors saben que Benes ha complert cinquanta anys i que amb aquest motiu els seus amics li organitzaren un banquet a Ginebra.

Gràcies a la conversa de sobretaula d'aquest banquet, s'ha sabut que el ministre txecoslovac fou, en la seva joventut, jugador de futbol i un dels fers puntals de l'equip del Slavia, que segurament és conegut pels nostres aficionats.

Quan les circumstàncies polítiques obligaren Benes a deixar el futbol per la conspiració, els seus amics no li regatejaren els consells:

—No t'emboquis en política. Sigues seriós, deixa't de cabòries i fes-te jugador professional.

—Qui sap — comentà Benes contant-ho — si he esguerrat una magnífica carrera esportiva!

El temps no passa del tot

Quan fou assassinat el president Carnot, en 1894, Barthou, aleshores ministre d'Obres públiques, s'assabentà del fet gràcies a la seva cuinera. Incredul, l'engegà a la cuina, però pocs moments després un empleat del ministeri venia a donar-li la notícia.

—Els temps han canviat — deia Barthou, comentant aquest record i alludint a la rapidesa amb què ara circulen les notícies.

—Els temps han canviat — comentà un oient —, però hi ha els mateixos ministres.

La censura

El discurs de Barthou a Ginebra, que tan poca gràcia havia de fer a John Simon, causà un efecte extraordinari. Vells habituals de la S. de les N. asseguraren que mai no s'havia aplaudit tant en aquella sala del Quai Wilson. Fins de les tribunes sortiren aplaudiments, a despit del rètol que diu:

«La premsa és pregada de no aplaudir.» Aquest discurs ha estat objecte, després, d'algun cop de llapis de la censura. Per exemple, tal era designat de fraternal amic, tal altre de gran amic i John Simon... de gairebé amic. Doncs bé, aquest «gairebé amic» ha desaparegut del text oficial.

En un altre indret, Barthou declarà: «Goethe, Kant, Schopenhauer, Wagner, això és la gran, la simbòlica Alemanya que admiro, que estimo. No és la Prússia que té per indústria nacional — la frase de Mirabeau encara no ha estat desmentida — la guerra!» I aquest paràgraf també ha estat suprimit.

Historieta d'origen vienès

Hitler visitava un cèlebre manicomi alemany. Abans de l'arribada del canceller, els interns a l'establiment formaren al pati i el director els al·lisonà tan bé, que, efectivament, quan entrà l'home del bigotet, tots els boigs cridaren com un sol home: «Heil Hitler!»

Tots, menys un vell que estava a prop de la porta. El canceller, furios, li preguntà: —I vos, per què no crideu «Heil Hitler»? —Jo? No sóc pas boig, sóc el porter del manicomi.

EL VIATGE DEL XA DE PERSIA A TURQUIA

L'aventurer consolidat

Els diaris europeus han publicat un telegrama d'Estambul que revela singular eutòria. Diu que el xa de Pèrsia, Riza Khan, ha arribat a Maku, ciutat fronterera, camí de Trebizonda, per a embarcar en el creuer turc Yavouz que el durà a l'antiga Constantinoble.

Sembla que Mustafà Kemal aprofiti aquest viatge per a aconseguir un èxit polític que contribueixi a consolidar la seva situació de soldat de fortuna arribat al cim del poder. Els orientals són homes de fan-

parlarà de l'home sortit de casa seva sense altra joia que el cavall devorador de planes...

Una civilització basada en la força personal — a l'estil aràbic, tota escames, tota valentia, tot oblit del dret aliè i de la pietat en les hores propícies, però, també, tota serenitat i resignació davant de la caiguda i la mort — és un camp abonat per a l'aventurer de gran estil, que acostuma arribar a temps.

Quan el poder revellit es consumeix a les mans decrepites de l'hereu degenerat de les dinasties que també començaren amb un cop d'audàcia, surt el soldat del seu son i es llença al camp de l'aventura, decidit a la conquesta del món regit per una mà que s'aflluixa.

La sella damunt del cavall, i per davant tot l'Islam...!

Començada la segona meitat del segle XVIII, es féu amo de Pèrsia l'usurpador Kerim Khan, el qual va regnar de 1751 a 1779. La rivalitat dels seus fills que no saberen avenir-se evità que es consolidés la seva dinastia i llavors sortiren els Kadjar, els quals, més sortosos, aconseguiren regnar fins 1925.

Àga Mahomet Khan, proclamat en 1796, establí la seva cort a Teheran, cregut que seria un lloc estratègic per a dominar tota la Pèrsia. Comença amb molta fortuna perquè va estendre la seva influència a la Geòrgia, el Korassan. La mort no li va permetre jugar el paper que semblava ésser-li propi. Va succeir-lo Teth-Ali Txa (1797-1834), al qual els russos derrotaren i arrabassaren la Geòrgia, l'Armènia i l'Araxes. Sort va tenir de la rivalitat dels anglesos i els russos, igualment que els seus successors Mahomet Mirra i Nasr-ed-Din.

El regnat de Nasr-ed-Din (1848-1896) és caracteritzat pel començ de l'europeització de Pèrsia, filla en bona part de les visites del xa a Europa. Fou assassinat cinc dies abans de poder celebrar el mig segle de regnat — segons el compte musulmà, que té els mesos més curts que els nostres —, i va succeir-lo el seu fill Muzafar ed-Din.

Aquest xa era encara més europeu que el seu pare. Paoli, el policia que guardava els sobirans estrangers que visitaven França, en el seu llibre *Leurs Majestés* ha explicat coses ben curioses del caràcter, ple d'estranyeses i prodigalitats, d'aquest sobirà.

La rivalitat de Rússia i Pèrsia s'accentuà fins l'any 1907, en què varen avenir-se, reservant-se Rússia la influència política i comercial damunt del nord de Pèrsia i Anglaterra damunt del sud.

Després d'atorgar una Constitució més aviat nominal, va morir el gener de 1907.

El seu fill Mahomed Ali Mirza fou depositat l'any 1909 pel Consell Nacional, que elegí xa Ahmed Mirza, fill de Mahomed, que tenia tretze anys quan fou coronat l'any 1914.

Pèrsia fou neutral durant la Gran Guerra, però això no l'alliberà d'ésser camp de lluites i maquinacions d'uns i altres.

L'any 1918 el Govern persa declarà caducats tots els tractats que li foren imposats en profit dels estrangers, però Anglaterra aconseguí el 9 d'agost de 1919 un tractat que és un veritable protectorat. Tot i éssent aquest tractat denunciat en 1921, seguí fent sentir la seva força.

Per sota d'aquesta xarxa de documents i convenis, furgava la realitat de la vida persa, saturada d'aversió als estrangers. Aquest xovinisme bullia més fort entre els soldats, especialment els cosacs voluntaris, que eren el cos de tropa més regular, més eficient i més temut.

D'aquest cos formava part un jove llenyataire, nascut l'any 1878 al poble d'Alach, província de Maranderan, que des de soldat ras ascendia ràpidament. Molt més alt que el que acostumen a ésser els perses, ben plantat, decidit, Riza Khan arribà a general i fou ministre de la Guerra l'any 1921. Esdevingué president del Consell de Ministres l'any 1913, serví la cartera de Guerra per a estar en contacte més íntim amb els soldats que havien d'executar els intents que semblava que tenia ben meditats. La seva gestió fou una veritable dictadura.

El xa Ahmed era un noi limfàtic, abúlic i sensual, que sentia com el seu pare i el seu avi l'atracció de París. Per això, quan l'any 1923 el dictador li recomanà que se n'anés a viure a Europa, no hi oposà cap resistència.

Riza Khan no va reeixir llavors sinó a mitges, perquè els ulemes o grans sacerdots s'oposaren a la deposició del jove xa. L'any 1925, Riza Khan, que havia tingut temps de preparar-se bé el terreny, cridà el xa a Pèrsia per pura fórmula i, en veure que no sortia de França, va fer declarar-lo desposseït del tron pel simulacre de Parlament de Teheran.

Llavors l'aventurer, decidit, venturós, es proclamà xa ell mateix, amb el nom de Riza Khan Pahlavi i s'asseguà al tron que un avantpassat d'Ahmed havia dut de l'Índia, cadral enorme recobert de joies i pedres de totes classes que és evaluat en 50 milions de dòlars.

Proclamar-se rei un aventurer no és estrany ni difícil; imposar la seva força al país i fer-se acceptar com senyor del moment, és més difícil, però no és cap estranyesa; consolidar una dinastia totalment improvisada resulta molt rar, àdhuc a Pèrsia, on la història ha ofert alguna vegada aquest espectacle.

Riza Khan ja duu nou anys de regnat i és deu creure consolidat quan es permet córrer el risc de sortir del seu regne i anar-se'n a l'estranger, sense por a l'exemple immediat i recent d'Aman Ullah que va perdre el tron especialment pel seu viatge a l'estranger.

MIQUEL CAPDEVILA

Riza Khan Pahlavi

tasia, d'imaginació, d'ingenuïtat. La visita d'un rei que arriba de terres llunyanes, nimbada del prestigi de les coses exòtiques i volat de llegenda, luxe i riquesa, impressiona les ànimes sempre inclinades a la seducció de la meravella i a la reverència del poderós.

Aquestes sensacions dels orientals poden ésser aprofitades a favor del règim constituït i Mustafà Kemal és home prou llest per a treure tot el partit possible del fet. Car, després de tot, el xa de Pèrsia, que emprèn un viatge llarg, incòmode, fins perillós, des de Teheran a Tukara, no ho fa per a deixar amb la boca oberta els turcs de Trebizonda o d'Estambul que admiraran el luxe i les riqueses de la comitiva, sinó per a visitar el Ghazi que allà en les llunyanies d'Ankara crea una ciutat nova i estructura un imperi renovat.

Mustafà Kemal vivia fregut d'aquest recolzament que és la visita d'un príncep estranger. Per això va donar tanta importància a la d'aquell pobre Aman Ullah, i'lllú rei de l'Afganistan que va creure que podria transformar sobtadament el seu país caòtic i rutinari en un estat refet amb els mitjans europeus. El fracàs i el destronament d'Aman Ullah devien confirmar en les seves idees els turcs refractaris a les innovacions i decebre Mustafà Kemal decidit a occidentalitzar el seu país amb procediments de força ben orientals.

Després el visità el rei Faisal de l'Irak, però aquest rei, factura com el seu germà i el seu pare de la política imperialista d'Anglaterra, era mirat amb prevenció pels fervorosos de l'Islam.

Ben diferent és la visita actual del xa de Pèrsia, cap suprem de més de 9.000.000 de musulmans i senyor absolut d'un país extens i prestigiós.

En veure'l travessar la Turquia fins Ankara i retre l'homenatge de la seva visita al dictador, àdhuc els fervorosos de la religió mahometana perseguida sentiran una impressió de respecte i admiració envers el Ghazi.

Als ulls dels musulmans, Riza Khan té més prestigi, éssent l'aventurer pervingut del no-res al tron, que si hagués nascut d'un palau reial i procedís d'una llarga dinastia d'emperadors gloriosos.

Hi ha un adagi aràbic que tradueix aquesta suggestió que desperta l'aventurer que reix — el que no reix no és als ulls dels àrabs un veritable aventurer, sinó la víctima de la fatalitat que ni tan sols excita la compassió, perquè la seva sort estava escrita —, un adagi imprecís i poètic com tantes coses profundes d'aquesta gent silenciosa i hermetica:

«La sella damunt del cavall i per davant tot l'Islam...»

Els pares que veuen sortir de casa el fill cobejós sense altra riquesa que la seva audàcia voladora damunt del cavall fidel, es tranquil·litzen per la seva sort i resten amb l'esperança que llur fill ha de fer fortuna, a l'atzar de la seva divagació. I, després, qui sap, hi ha tants d'exemples en la història del mahometisme! Potser un dia el trobador esparracat i errabund que en un recó del zoco o del caravanserrall fa somiar els oients de les seves faules i cantarelles,

L'aula de l'escola de la presó de Barcelona

nostres campanyes». Nosaltres no sabríem dir-ho, entre moltes altres raons perquè no se'n amaga el molt que resta encara a fer, en aquest sentit, a la biblioteca de la presó i en moltes altres biblioteques de molta més importància funcional que aquesta. Però no deixarem tampoc de reconèixer el mèrit de les aportacions que ens ha cabut l'honor de suggerir, i desitgem que serveixin d'exemple.

Hem aconseguit amb la nostra crida dos objectius prou importants, la qual cosa bastaria si més no per a demostrar que no hem perdut el temps.

El primer ha estat superar la migradesa en quantitat i qualitat de la biblioteca de la presó, les característiques i prou detalls de la qual ja vàrem donar (MIRADOR del 8 de març de 1934).

El segon objectiu, per nosaltres més important, és haver fet possible que els preses puguin disposar d'una bona tria de llibres catalans de qualitat.

Avui hi ha a la presó un miler de llibres nous i prou bons en general, la meitat dels quals són editats en el nostre idioma i signats pels més gloriosos escriptors catalans.

La Generalitat de Catalunya, per iniciativa del conseller de Cultura, ha donat tres-cents volums, escrupolosament seleccionats per cura de la Biblioteca de Catalunya, tot fent constar que es tracta tan sols d'una primera donació per a demostrar que s'ha assabentat de la necessitat de preocupar-se d'aquesta biblioteca i que, tenint en compte la importància de la seva funció social, anirà immediatament seguida d'altres donacions de més importància quantitativa.

El Patronat de Bones Lectures ha donat quatre-cents llibres, també triats des del seu punt de vista.

Les aportacions particulars — anònimes en gran part — han assolit sumades una quantitat de dos-cents llibres, entre els recollits a la nostra redacció i els que alguna llibreria ha arreplegat entre els seus clients.

Com no podia deixar de passar, s'ha registrat un cas d'emocionant generositat, que volem remarcar especialment perquè es tracta del més al·lisonador dintre del ressò de la nostra crida.

Al grup escolar Lluís Vives fou llegit el número de MIRADOR que es feia eco de la pobresa de la biblioteca de la presó, i els

junt amb els professors de l'escola, ha aplegat un lot de llibres que posem a la seva disposició per tal d'enriquir aqueixa biblioteca al seu càrrec, i contribuir a portar una mica de plaer i satisfacció als reclusos, durant les hores tristes del seu captiveri. Aprofitant aquesta avinentesa, ens plau, etc. — El president, J. Capella. — El secretari, B. Navarro.»

Aquest gest, que ha de plaure a tothom, ens consta que als reclusos de la presó els va commoure intensament i cercaren la manera de palesar llur agraïment. Acordaren trametre un diploma als generosos nois del grup escolar Lluís Vives. El diploma ha estat executat pel dibuixant reclus Les, el qual oferí desinteressadament el seu treball.

Tots els preses — ens explica el bibliotecari senyor Monfort — haurien fet alguna cosa per a demostrar el seu agraïment, tant els va commoure el gest dels nois. Tots rivalitzaren cercant alguna idea que resumís el desig de tots. Un anarquista va dir-me: «Senyor Monfort, ja pot dir a aquests nois que quan triomfem, no ens els menjarem crus, ni de cap manera...» Un rebentapisos va declarar: «Si sabés on viuen cada un d'aquests nois, li juro que no robaria mai en les seves cases...»

I així, d'un a un, expressaren sense voler un desig de reconciliar-se amb la societat, o almenys amb algunes de les seves ànimes generoses.

I si això ho poden vuitanta llibres, no cal dir el que es pot esperar d'ara endavant de mil llibres oberts a tothom, car els que, com ja vàrem dir, demanaven llibres catalans, podran fruir ara dels beneficis que abans eren exclusius d'uns quants.

I val a dir que els de la instrucció i la cultura són uns beneficis que fan molta falta en aquells dissortats indrets.

Podríem explicar unes quantes anècdotes i alguns trets pintorescos, arran d'aquesta arribada de llibres a la presó. Ens limitarem a transcriure'n un parell.

Un reclus que en el segle, per dir-ho paradoxalment, estudiava per capellà, esperava, quan va ésser anunciat el donatiu de la Generalitat, que arribessin els llibres per a poder llegir els versos de Mossèn Cinto. El seu desig, a bastament pregonat, va fer adeptes, però quan els llibres ja estigueren a disposició dels preses, no varen ésser pocs els que no es veieren amb cor de vibrar al so de la lírica lluminosa de Verdaguer. Fins l'esgarriat ex-seminarista va trobar massa transparent el mirall de la poesia.

També va haver-hi un pistolero que es va apressar a demanar el *Tirant lo Blanc*, repetint sense saber-ho la piquiponiana d'aquell policia que feia un escorcoll domiciliari en temps de la dictadura, ja que, segons aclarí després, es pensava que era un llibre que l'instruïria per a afinar la punteria.

No esperem pas que d'ara endavant ocorrin miracles, i que s'ompli la presó de savis o els preses en surtin savis. Però creiem de bona fe que més malament tampoc hi anirà, ans al contrari, i per això hem fet el que hem fet.

ERNEST GUASP

CUPÓ REGAL

Solament per un mes i perquè tothom pugui conèixer els nostres treballs, fem una ampliació completament gratis a tot aquell que ens trameti una fotografia i

60 cèntims en segells de Correus

CASA ROTCEN

Apartat de Correus 445

VALÈNCIA

Preus increïbles per a professionals

Relleus Basa i Pagès
BARCELONA

Presenta en el seu Stand n.º 260 la única col·lecció completa en creacions per a la «réclame»

50 anys d'èxits constants ens aixequen sobre tota competència

FIRA DE BARCELONA

Clarion

Presenta en el seu stand núm. 373

25 originals i magnífics nous models d'aparells de ràdio i radiofons per a totes ones

Ferm

Presenta en el seu stand núm. 373 bis

Instal·lacions econòmiques de cinema sonor. Emissores i Microfons. Pick-ups, amplificadors.

PLATÓ TEXIDO: DIPUTACIO, 175-181 BARCELONA

EL CINEMA

Tres estrenes

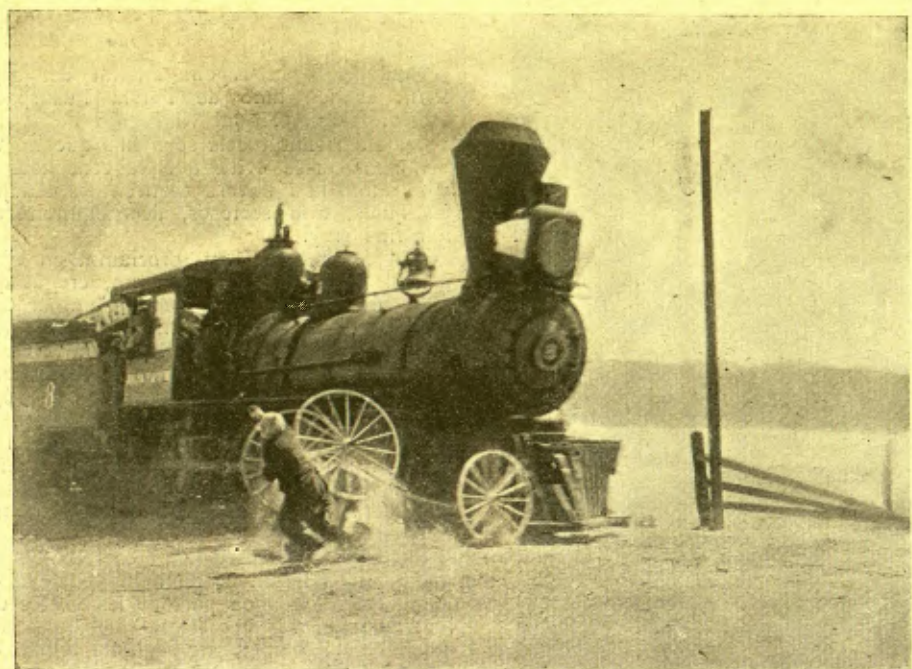
PANORAMA

La protecció dels dobles nacionals

Sense prejudicar sobre quines característiques ha de reunir un assumpte per ésser eminentment cinematogràfic, ni pretendre ací fer tan sols comparacions, bé podem dir que la «Cavalcada americana» és un dels motius més aptes a donar un gros rendiment cinematogràfic. Diríem que el ritme de la història americana sembla participar d'aquella fuga que caracteritza les millors produccions cinematogràfiques del país. No per res el cinema, tal com l'entendem ara, ha nascut

sembla hauria de produir, per la raó que repeteix amb certa fidelitat motius que el cinema ens ha donat ja d'una forma quasi gosiària dir insuperable.

Si l'autor ha estat amatent a variar tot-hora el tempo dels episodis, donant així a l'obra una fesomia extremament viva i amena, si també ha sabut treballar la presa de vistes amb un tacte infalible, en canvi no ha aconseguit imprimir a la totalitat del film aquella saturació moral, aquella pregona hu-

«Els conquistadors»

allí, i allí, sigui com sigui, ha trobat sempre el clima més fecund a la seva vitalitat.

La profunda transformació que en el curs de tres generacions ha conegut aquell país ens ofereix una mena d'història comprimida que va des dels ramxos primaris que veiem sota la llei del vandalisme més descarcat fins a les metrópolis luxoses i industrials de l'actualitat. Fruint ahora, aquesta marxa cap el progrés, de la capacitat excepcional d'aquells emigrants que es llençaren vers l'Oest a la recerca de l'or i de la riquesa sense parió d'aquell sol, riquesa ensem mineral i agrícola. Una epopeia que facilita ampla i suggestiva matèria al cinema, i el cinema, efectivament, d'ençà de la famosa obra de Cruze, *La caravana de l'Oregon*, ha abordat diverses vegades aquesta gesta brillant.

William Wellmann ha reprès pel seu compte, en *Els conquistadors*, aquest motiu i ens ha ofert una visió comprimida de la transformació de la nació ianqui, compresa entre l'any 1876 i l'any 1929, data aquesta del darrer desastre financer esdevingut allí. Seguint la pauta de *Cavalcada*, William Wellmann ha fet aquesta reconstrucció, present per peu per a confegir el guió del seu film, la història d'una família, lligant hàbilment els episodis domèstics als esdeveniments socials.

El projecte era ambiciós i podem dir que William Wellmann n'ha sortit força aïros. El projecte, a més a més, era arriscat venint després de *Cimarron* i *Horitzons nous*, i amb tot, *Els conquistadors* resta un film força interessant i palesa un talent remarkable, talent en el qual, després de realitzacions tan esplèndides com *Captives de vida* i *Paradisos perillosos*, ja fa temps que creiem. De totes maneres, reconeixem que el film no fa l'efecte que intrínsecament

manit que dona densitat psíquica al film, tal com per exemple ho aconseguien de faiso plena els realitzadors de *Cavalcada*. D'ací que el film, tot i l'incontestable talent que palesa, conegui de tant en tant certes lentsituds i l'interès minvi a estones, per no revestir sinó un caire purament cinematogràfic o fotogràfic.

Ann Harding, esplèndida; no tant el seu partner, Richard Dix, que, inferior ací a *Cimarron*, al final esdevé d'un amanerament que ens ha sorprès de debò.

Casa Internacional és una facècia de cap a peus. Una mostra incontestablement reixida d'un humor extravagant i descordat, difícil de classificar i molt més difícil encara de tractar de suggerir-ne l'esperit amb paraules. La llàstima és que els gags, d'una hilaritat irresistible, perquè sempre són xocants i imprevistos, es perden, es dissolguin, en la trama argumental. El film guanyaria si conservant el nombre de gags, hom s'hagués cenyit a fer un film més curt, sense aquesta dèria d'arribar al metratge estandarditzat. I no voldríem que això s'entengués com una censura envers un film que ens diverteix i per això mateix ens plau. Precisament ho diem per entendre que en aquests lapsus que de tant en tant la vena còmica coneix, cal cercar la raó per la qual el film no triomfa allò que es diu de debò.

No direm res d'aquestes peripècies i extravagàncies que animen *Casa Internacional*, perquè són coses d'ordre massa típicament i genuïnament cinematogràfiques per tractar de suggerir-ne ni la més lleu semblança literària.

La dona acusada és un film obtingut d'un scenario en la confecció del qual han intervingut fins a deu autors. Entre aquests autors llegim el nom de Zane Grey i de Vicki Baum. Ara bé: no sabem veure en aquesta història policíaca sense originalitat, ni pitjor ni millor que la majoria de les que hem vist darrerament, res que justifiqui la col·laboració de tants escriptors. Potser d'ací ve el mal, que tants hi han intervingut que al final ho han esguerrat. La pel·lícula ja es veu amb interès i és ben feta, però, la veritat, l'expectació desenrotllada per una col·laboració tan excepcional queda vigorosament defraudada. És al final — un final que ve precipitadament a acabar el film — on la decepció és més aguda. Tindríem curiositat, doncs, de saber en què consistí aquest treball de col·laboració, perquè l'experiència no és precisament massa convincent. Tot al contrari!

JOSEP PALAU

Cinema amateur al Kursaal

Com cada any en acabar el seu concurs de cinema amateur, la Secció de Cinema del Centre Excursionista de Catalunya ha organitzat una projecció pública dels millors films presentats al concurs d'enguany. Amb aquest objecte es donaran dues sessions al Kursaal, les quals estan anunciades per als dies 18 i 21 del corrent.

A fi de donar a la selecció de films a projectar la màxima garantia i sobretot la més completa objectivitat, coses difícils si hom té en compte la quantitat excepcional de films que s'han arribat a veure, la Secció de Cinema ha acordat confeccionar els programes a base dels films que el jurat del concurs assenyalà amb les màximes distincions. Heus-en ací la llista: *Leon*, de Daniel Jorro; *L'auca del senyor Canons*, de Salvador Mestres; *Westminster in Winter*, de l'Institute of Amateur Cinematographers de Londres; *Esclat*, de Francesc Gibert; *Folklore* d'Agustí Fabra; *Diàris*, de Joan Salvans; *Reflexos*, de Domènec Giménez; *Memmoritgio*, de Delmir de Caralt, els quals integren el primer programa.

El segon programa comprèn *Nord d'Itàlia*, de Delmir de Caralt; *Folklore* (continuació), d'Agustí Fabra; *Cocktail amateur*, de Josep Maria Galceran; *Aquesta nit no surto*, de Joan Prats; *Gloss Glockner*, de Paul Magaziner; *Festa Major*, d'Eusebi Ferrer.

Dues sessions plenes d'interès que s'han de veure molt concorregudes.

Films pròxims

El primer èxit de debò del cinema sonor fou, tothom se'n recorda, *Broadway Melody*. La M. G. M. no ho ha oblidat i prepara una *Broadway Melody 1934*.

El pròxim film de Greta Garbo serà *The Painted Veil*, tret d'una novella de Somerset Maugham, posat en escena per Richard Boleslawski.

Hollywood ha descobert Dickens. La M. G. M. treballa en un *David Copperfield*, la Warner projecta un *Martin Chuzzlewit*, la Universal prepara unes *Grans esperances* i un *Edwin Drood*, i una casa anglesa pensa fer reviure el nostre vell conegut *Mr. Pickwick*.

Mae West acaba actualment *It ain't no sin*, i acabat aquest film empenirà una *Reina de Saba*. A més a més, ha convingut la Paramount de comprar els drets de reproducció de *Jo i el rei*, història d'una actriu americana que viatjant per Europa està a punt de casar-se amb un sobirà.

La vida de bohèmia, segons la cèlebre novella de Murger, serà objecte de dues versions, alemanya i francesa; el poster en escena és G. Lamprecht, el d'*Emili i els detectives*.

Seymour Hicks, actor anglès, ha realitzat un film, *El secret del loch*, inspirat en el monstre del llac Ness que tant ha fet parlar i escriure aquests darrers temps.

Julien Duvivier, després de *Maria Chapdelaine*, film tret de la gran novella de Louis Hémon, rodará *Gògoia*, amb un escenari del canonge Reynaud.

Fanny, de Marcel Pagnol, serà realitzat a Hollywood, adaptat per Jacques Deval.

SI ES ELÉCTRIC
I DEL VOSTRE AUTOMÒBIL

ve el reparar
aviat i bé, al

GARATGE ELÉCTRIC
CARRER MOIA, 618 (Arribat i Diagonal)

El BLOCK CAFÉ GILI
premsat i pur, per la
seva nova presentació
i modalitat, supera tots
els cafès en

AROMA
QUALITAT
HIGIENE

DESPRES DE TOTS ELS APATS PRENEU
BLOCK CAFÉ GILI

Quan el famós decret dit del contingent no havia encara estat publicat, i només se'n tenien referències molt vagues, nosaltres vàrem dedicar-li un article en aquesta pàgina. Ara, el text d'aquesta llei ja ha sortit als diaris. I, naturalment, la seva absurditat ha provocat una pluja de comentaris indignats. Josep Palau, ací, Angel Ferran, a *La Publicitat*, se n'han ocupat llargament. I tothom s'ha adonat que aquest decret no protegeix el cinema del país, sinó que és una protec-

ció descarada dels dobles nacionals. Els films estrangers sense subtítols en espanyol, com disposa la llei, reclamaran imperiosament els dobles. Les distribuïdores estrangeres no tindran altre remei que doblar-los. I el decret exigeix que aquests dobles siguin impressionats ací. Protecció dels dobles nacionals. Aquesta és la pura realitat, malgrat els articles del projecte que intenten despistar el públic i fer-li creure que la llei ha estat dictada per a protegir la indústria nacional. No, senyors legisladors! Vosaltres, com els italians, el que voleu és protegir el doblatge nacional i convertir-lo en una indústria lucrativa. Palau, amb una visió molt clara, ha comentat diversos aspectes de l'absurda llei. Avui nosaltres l'enfocarem des de l'angle dels dobles. Com que l'assumpte és greu, entenem que cal insistir.

Kay Francis, de veu indoblable

El doblatge conté tres elements: la sincronització, el tiratge i la reproducció. Ací, aquests tres elements són francament desastrosos. Primer. Ací, els aparells de sincronització que operen el doblatge dels films són rudimentaris, els actors dolentíssims i la irresponsabilitat dels directors absoluta. — Segon. Ací, els tallers de tiratge són una veritable desgràcia. Aviat parlarem dels mètodes de treball catastròfics d'aquests laboratoris locals. Avui, només direm que generalment les distribuïdores estrangeres reben un negatiu impecable i doblat correctament. Els nostres laboratoris tiren positius d'aquest negatiu i lliuren uns còpies horribles, plenes de sorolls i de defectes. — Tercer. Els aparells de projecció i de reproducció sonora de les nostres sales de barriada, molt més nombroses que les d'estrena, són generalment molt deficientes. La reproducció del so és molt confusa. Si el diàleg és en llengua estrangera, els espectadors, la majoria dels quals no l'entenen, no s'adonen d'aquestes imperfeccions. I com que hi ha els subtítols explicatius, no es queixen. Però si el diàleg és doblat en espanyol, els defectes de reproducció són copsats per tothom. Molts amics que freqüenten els locals de barriada ens han dit moltes vegades que preferiran sempre les molèsties d'haver de llegir els subtítols a l'esforç terrible que han de fer per a entendre un diàleg doblat que, de tan mal reproduït, és completament inintelligible.

Ja ho veiem. La perspectiva no pot ésser més inquietant. Volen obligar a doblar a la Península tota la producció estrangera. I els dobles fets ací, com ha dit Palau, són d'exponent més lamentable de la incompetència i la barroeria. Però suposem que ací, com

a Itàlia, s'arribi a doblar a la perfecció. No interessa, tampoc. Doblar tots els films estrangers — el 97 per 100 de les pel·lícules que consumeix el mercat espanyol — serà un cop mortal a l'espectacle, per tal com aquest disbarat allunyarà el públic dels cinemes. En efecte, la majoria d'espectadors, malgrat el que pretenen les empreses, no exigeix els dobles sinó que els rebutja. Intentarem demostrar-ho amb alguns exemples.

Molt sovint, fem provatures. Anem als cinemes de barriada per a comprovar si, com diuen, aquells públics exigeixen els dobles. I bé: darrerament, al cinema Excelsior, hem vist les versions cent per cent parlades en anglès d'*O. K. Amèrica*, *Only yesterday* i *Caterina de Rússia*; al Goya, el cent per cent parlat en francès *Avui o mai*; al Broadway, *Home de lleis* i *El fadrí de farmàcia*, ambdós amb excés de diàleg estranger també. Tots aquests locals eren plens de gom a gom. I el públic, no tan sols no va protestar, sinó que va seguir els films amb interès sostingut. Quant als pobles, heus ací el que ens cinemes de barriada per a escriu un amable comunicant de Granollers, el senyor Joan Vernet: «No he vist mai protestar ací les versions originals. Un empresari local m'ha assegurat que ells són enemics de presentar films doblats, que són les distribuïdores que els hi obliguen, especialment la casa X, que no vol donar en els pobles cap còpia original.»

No, senyors distribuïdores, els pobles i la barriada no exigeixen els dobles, sinó que els rebutgen. Voleu també exemples? Nosaltres hem vist, al Bohèmia, xiular estrepitosament la còpia infamament doblada de *L'home invisible*. Jeroni Moragues, en un excel·lent article a *La Publicitat*, deia que ha pogut constatar en cinemes de barriada que allò que aquells públics volen doblats és un mite indecorós: una nit, el públic protestava enèrgicament un film doblat, *Palau flotant*, i s'empassava tot sencer un film alemany d'aquells que no els entén ningú. Un lector, el senyor J. M. Codó que, entre parèntesis, ens ha tramés un projecte extensíssim i molt intel·ligent d'un pla de conjunt per a combatre els dobles, que no tenim espai per a comentar i elogiar, ens diu que, al cinema Entença, la còpia doblada de *Com tu em desitges* fou protestada sorollosament, fins a l'extrem de produir-se un xivarri enorme de xiulets i cops de tota mena. I un altre lector, el senyor Conrad Lladó, d'Igualada, ens comunica que d'un dels locals d'aquella vila el públic, amb les seves protestes, ha aconseguit foragitar-ne els dobles. Aprofitem aquesta avinentesa per a acusar rebut de les lletres dels senyors Francesc Bosch, J. M. Cabarrocas, tots dos de Barcelona, i P. Uyà Morera, de Sant Sadurn, i per a assenyalat la campanya del *Diari de Sabadell* contra aquest il·lògic procediment.

Ens sembla que és ben clar que el públic que odia els dobles és més nombros del que sembla. Cal que tots plegats ens unim per a evitar que prosperi un decret absurd que va contra les preferències del públic i contra l'espectacle de cinema.

SEBASTIÀ GASCH

Els que patiu

Els que ansieu ésser lliures

Els que teniu set de justícia
i de fraternitat humana

LLEGIU

La Biblia!

CASA DE LA BIBLIA

Corts Catalanes, 552
Stand de la Fira n.º 17

VIRGILI I TARRÉ

CASA ESPECIAL
EN LA FABRICACIÓ
I CONFECCIÓ
DE

MOSTRARIS

IMPRESA

Passeig Sant Joan, 54 - Tel. 54662

KURSAAL

Revalorització de films muts i sonors

AVUI

- Gran Gala Travesti
- La sin ventura
- Una producció 1912
- Travesuras de Alicia

DEMÀ DIVENDRES
TOT FILMS MUTS

Rusia
Abanico Lady Windermere
El Peregrino
Bebiendo los vientos

DISSABTE I DIUMENGE

Verónica
Los Amores de Manón
¡Vaya una enfermera!

Preu: 1'00 pesseta preferència
0'50 " general

COLISEUM

presentarà dilluns la nova

PARELLA IDEAL

dels amants de riure.

CHARLES RUGGLES
i MARY BOLAND

en

UN MARIDO EN APUROS

Una riella per minut

ÉS UN FILM PARAMOUNT

PUBLIC-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79651
De les 3 tarda a la 1 matinalda
SIENT UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS

Interessants reportajes Fox Movietone

ACROBACIES NAUTIQUES

Documental Paramount

NOTICIARI FOX SONOR

Notícies d'Espanya.

NOTICIARI FOX SONOR

Internacional

EL VERTIGEN DEL MOTOR

De la serie "Aventures d'un cameraman"

ACTUALIDADES

Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

SESSIÓ CONTINUA DE 3'30 A 12'30

PREU ÚNIC UNA PESSETA

AVUI

Setmana del Jazz

Blues, Slows, hot jazz

per

Vincent Lopez

Duke Ellington

Mills Brothers

Boswell Sisters

Cab. Calloway i maníacs de Harlem

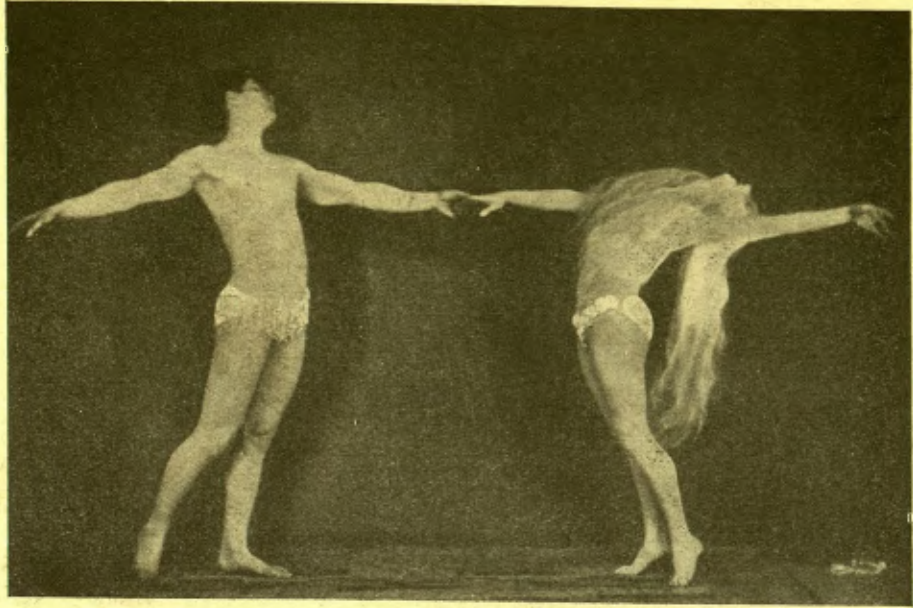
EL TEATRE

Possibilitat d'un music-hall

I

L'èxit de Florelle a l'Excelsior ha estat una demostració evident del que diverses vegades s'ha dit sobre les possibilitats de l'existència d'un music-hall de primer ordre a Barcelona. Florelle no solament omplí de gom a gom, durant els cinc dies de la seva actuació, l'elegant petita sala de la Rambla del Centre; el més interessant és que hi féu anar un públic selecte que, de no haver

A mi em sembla molt bé el Cafè de la Borsa; és un tipus únic, a Barcelona, de cafè-concert. Trobo també excel·lent, si voleu, el Sevilla o el Ba-ta-clan; són, dintre llur gènere, dues cases on l'espectador, ingenu o despert, hi passa estones delicioses. El que no comprenc és el sistema de funcionament del Cafè de la Borsa, del Sevilla o del Ba-ta-clan sigui aplicat a establiments que s'han rentat la cara, s'han posat un vestit nou i s'han llançat a fer de senyor.

La parella de dansa Roseray i Cappella

estat ella, no hauria ni somiat en visitar aquella casa. El succés de Florelle a l'Excelsior té, doncs, ultra l'aspecte econòmic, un caire de major importància, sobretot per a l'empresari, i és el d'ordre moral; l'Excelsior haurà assolit amb Florelle una categoria que no li havien pogut donar, tot i els diners esmerçats, les reformes materials de que ha estat objecte.

L'experiència de Florelle a l'Excelsior havia tingut ja, poques setmanes abans, un precedent a l'Edén Concert, i es repetí, gairebé alhora, al Stambul. A l'Edén Concert, en un moment en què l'empresa estava ensorrant-se i travessava els instants més crítics, Nitta-Jo amb les seves cançons va ésser un raig d'esperança; si l'empresa no hagués arrossegat un mal antic, de curació difícil precisament per haver fet massa via i estar fortament arrelat, Nitta-Jo hauria salvat l'Edén Concert del naufragi. Al Stambul, una parella extraordinària de dansa, Roseray i Cappella, de sòlid i merescut prestigi, ha atret, moltes nits seguides, una concurrència nombrosa i de qualitat.

Aprofitarà als nostres empresaris de music-hall la lliçó de Florelle a l'Excelsior, de Nitta-Jo a l'Edén Concert i de Roseray i Cappella al Stambul? Cal esperar-ho. Jo no els crec tan suïcides que vulguin deixar de servir-se'n; haig de suposar que obriran els ulls a la realitat i que, vetllant per llurs interessos, continuaran per un camí distint del que fins avui han seguit. És cert que alguns d'ells han dut a terme un notable esforç embellint i modernitzant llurs establiments. Amb això, han avançat només un pas — un pas, però, que els ha donat ja un resultat material magnífic. Manca per fer la tasca principal. Aquesta tasca ha de consistir a ennoblir l'espectacle, a despullar-lo d'una llarga sèrie de vicis que si han estat, potser, la raó d'existència d'aqueixa cosa tan tronada que en diuen el *variétés* espanyol, no seran mai, de cap manera, el suport d'un music-hall digne d'una capital d'un milió d'habitants.

Aquests establiments em recorden aquell pagès que vestia de smoking i li sortia la faixa vermella sota l'armilla.

Que no es preocupin els empresaris de music-hall de cridar el contractista d'obres i els pintors, ni de traslladar-se al centre de la ciutat, si llur propòsit és que desfilin per les taules una trentena de pobres cupletistes o ballarines, per boniques que siguin, o de presentar-nos la Bella Dorita, o de fer que una bona senyora es corqui davant nostre una puça esgarriada. Cada cosa, al seu lloc. El públic acostuma a tenir bon paladar; sap que molts espectacles, el mateix que el calamars, són millors en llur pròpia tinta, que en aquest cas és llur atmosfera especial, i prefereix, per tant, aplaudir (?) les trenta cupletistes al Concert Apolo, admirar la Bella Dorita en llocs on els «primeres files» constitueixen la salsa obligada d'aquesta artista excepcional i veure com la cadera de la *pulga* es porta a terme en un escenari on realment n'hi haig.

El tema és llarg i suggereix comentaris diversos. Seguiré anotant-los ací. Ens dol a molts que el music-hall d'atraccions estigui organitzat a Barcelona d'una manera tan primària, raquítica i baixa de sostre. És lamentable que, no ja econòmicament, sinó artísticament, visqui al dia, sense esclat i sense profit. La seva misèria moral clama el cel. Tothom en pateix. En primer lloc, el públic. Després, les empreses. Després, i aquest és un punt curiós a tractar, els artistes. Són víctimes, els artistes, gairebé sempre, d'una explotació que revolota. I el pitjor és que, atesa la forma com han d'actuar, els resulta difícil obrir-se pas vers el triomf. Jo m'imagino ara l'emoçió que devia sentir la gentil ballarina Vera Orlowa la nit en què, per reflex, a l'Excelsior, fou aclamada pel públic que havia anat a aplaudir Florelle. Quan, a la nostra ciutat, havia escoltat Vera Orlowa una ovació tan entusiasta?

JOAN TOMAS

Una enquesta sobre el Concurs obert per la Generalitat

(Vegi's els dos números anteriors)

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Com l'anterior, després d'una llarga persecució, ens ha donat la seva resposta per escrit, la qual fa així:

1.ª Crec que la subvenció és suficient per poder dur a terme una temporada de teatre català amb aquella relativa dignitat. Crec també que l'empresa que es faci mereixedora de la subvenció, podrà actuar sense pèrdues materials, i oferir una temporada correcta, sempre dintre els límits que imposen autors, actors i públic. Ara l'estabilització i la dignificació del nostre teatre no es resolen ni amb cent ni amb cinc-centes mil pessetes; això depèn dels autors i de moltíssimes altres circumstàncies que juguen en uns interessos tan complexos com són els del teatre.

2.ª Naturalment que hi crec. Si no, ja podem plegar. Ara que és necessari que aquests nous valors escriguin pensant en el públic, i sobretot que tinguin una mica de paciència, perquè el teatre no es guanya en vint-i-quatre hores. És qüestió de perseverar i de sentir una passió i una afició sinceres pel teatre. A més a més, la literatura dramàtica, de totes les menes de literatura, és la que demana més experiència.

3.ª Només n'hi ha una de manera: escriure obres que estiguin bé i cercar o crear actors que les representin dignament. Ara, tot el que es faci per part dels organismes públics o per part de la premsa o de les iniciatives privades, amb el fi d'estimular i encoratjar l'afició al teatre, em sembla excel·lent, i a més a més no dubto que té de donar el seu fruit.

POUS I PAGÈS

Un cop conegut l'objecte de la nostra visita, se'ns mostra un bon xic pessimista, però sembla que es complau a contestar el nostre qüestionari. Es veu que innocentment li hem posat el dit a la llaga, com vulgarment es diu.

—A la vostra primera pregunta — ens diu amb la fermesa que dona una llarga experiència teatral — diré que cal abans de tot advertir que ni el concurs ni la subvenció

Pous i Pagès

no poden anar en caminats a resoldre en la seva totalitat el problema del teatre català. Pretendre arribar de cop i volta a una tal solució, fóra d'una absurditat absoluta. Concurs i subvenció tracten solament d'encetar un començ de solució d'aquest complex problema, fent sorgir i estabilitzant un teatre de declamació catalana. Res més, i ja és prou — diu enèrgicament —. I per aquest fi concret, la subvenció em sembla suficient.

Després — afegeix — han de venir altres iniciatives. Aquest mateix teatre de declamació no pot incloure eternament tots els gèneres declamatoris. Tard o d'hora hauran d'ésser creats un teatre per a cada gènere: un teatre per al gènere dramàtic i un altre per al gènere còmic.

—Així creieu que hi haurà d'haver més d'una escena de teatre català...?

—Es clar que sí — ens contesta aixecant el cap —. I després els teatres de caient popular i el teatre per a les seleccions espirituals. I quedaran encara per envestir tots els diversos aspectes del teatre líric. Tot això plegat és el que ha de constituir el futur teatre català.

—Així el problema del nostre teatre seria més complex...?

—El total problema del teatre català és en realitat el problema de tots els possibles teatres en català que hi ha d'haver oberts a Barcelona. I solament resolent-lo en la seva totalitat ens podem treure del damunt aquest aire de província, més ben dit, de colònia, que donen a la nostra ciutat la munió d'espectacles que hi funcionen en una llengua que no és la nostra.

—Voleu dir que seria possible...?

—Sí la nostra sensibilitat nacional fos ben fina i desperta, això ens hauria de fer caure la cara de vergonya. Hem de posar ben alta la nostra ambició. Ja n'hi ha prou de resignar-nos a imaginar el nostre teatre, una mica per rutina i un tros per manca d'empenta, com un escenari únic, on s'hi havia de fer una mica de tot i d'una manera més aviat migrada.

(Segueix a la pàgina 8)

L'ORDRE DEL DIA

—Demà, vent variable, temperatura sense canvi, algunes pluges escampades. Pots retirar-te.

(Marianne, París)

FOLLIES DE MITJA TARDA

El primer entreviu d'una girl amateur

La cita era per a les sis en punt de la tarda. Com que ella era una girl amateur, només va arribar amb vint minuts de retard.

—Perdoni. No m'agrada fer mai tard, però m'he tingut d'entretenir.

(Val a dir que els seus encisos personals li donen dret a fer dues hores llargues de tard, però no li vàrem comunicar aquest pensament perquè no està bé d'encoratjar certes disposicions ja naturals de per si.)

—M'han dit que em volia fer un entreviu. És veritat?

—Sí, senyoreta. La sorprèn?

—Em sorprèn molt. No sé quin interès hi pot trobar.

—Vostè és una girl amateur?

—Exacte.

—Una girl de *Follies de mitja nit*?

—Això mateix.

—Diguem una girl amateur de l'equip de Robert Vicente?

—Diguem-ho i serà veritat. Però, a què ve l'entreviu?

—Ve a això: a saber què pensa sobre la vida i el teatre una girl amateur de Barcelona. Si vol, pot interpretar l'entreviu com un homenatge que en la seva persona MIRADOR fa a totes les girls amateurs de Barcelona, i també serà veritat.

—Moltes gràcies. I ara, pregunt.

—No sé ben bé què preguntar.

—A mi em passa una cosa semblant: no sé què respondre.

—Així, doncs, fem conversa?

—Fem conversa.

—Li agrada el music-hall?

—Quin music-hall? El que fan a Barcelona? No he vist mai cap revista.

—La felicitó.

—M'agrada molt ballar.

M'agraden molt, també, les pel·lícules de music-hall. Trobo difícil que el teatre les pugui superar.

—Entusiasta del cinema, així?

—Molt entusiasta. Al teatre no hi vaig gairebé mai.

—Es degut a un punt de vista personal o a gustos de família?

—Posem que és degut a les dues coses.

—Està bé. Li interessa la política?

—Absolutament gens. Això és cosa d'homes.

—La torno a felicitar. Què opina de la llibertat de la dona?

—Opino que es mereix la mateixa llibertat que l'home.

—O, potser, encara més?

—No; potser una mica menys.

—Podriem dir, doncs, que vostè és una noia moderna?

—No s'ho cregui. Sóc més gran del que vostè es pensa.

—Exacte.

—Després, porto els cabells llargs.

—Vostè pot portar els cabells llargs, perquè ja en torna d'aquesta qüestió. Si m'ho permet, la seguiré considerant com un dels exemplars més delicats, més gentils, del que entenem per la noia moderna tipus.

(Advertim al lector que això és exactament la veritat.)

—Com vulgui, però jo no em tinc per gens moderna.

—Perdoni. Vint anys enrera hauria estat molt difícil que vostè hagués pogut venir sola a una cita amb un periodista, en una terrassa de cafè.

—Realment, hauria estat difícil, perquè en la data a què vostè es refereix jo acabava com aquell qui diu de néixer.

—Volia dir que, ara fa vint anys, una noia, en les seves mateixes circumstàncies...

—Sí, ja ho he entès.

(Somriures de mútua congratulació.)

—Ara farem una pregunta indiscreta, però tingui en compte que de preguntes indiscretes no n'hi ha; sols ho són de vegades, les respostes.

—Oscar Wilde.

—Exacte: això ja ho va dir Oscar Wilde, però faci's càrrec que els periodistes brillants han de viure una mica a l'esquena de tothom.

—Bé: i la pregunta indiscreta?

—Com estem de religiós?

—Profundament religiosa. Profundament catòlica.

(Aquí, un instant de gravetat.)

—La seva ambició més gran?

—No en tinc.

—Pensi-s'hi bé...

—Sí, una: que m'estimin molt.

—Estigui tranquil·la. S'ho té guanyat per endavant.

—Doncs hi ha molta gent que no em pot veure, que diuen que sóc orgullosa...

—Planyi's.

—Vol dir?

—Planyi's i perdoni's, perquè van errats.

Rosa Maria Albertí, girl amateur

(Com el lector haurà remarcat, l'entreviu es desenrotlla dintre els cànons de les millors tradicions.)

—Vostè m'ha dit abans que no li interessava la política i en canvi era partidària de la llibertat de la dona. Creu que és possible deslligar aquestes dues qüestions?

—La dona pot fer política sense necessitat de votar ni de tenir càrrecs públics. Pot influir sobre els homes que manen, sense necessitat de fer mitings.

—Això em fa pensar en la frase de lord Cecil, que deia que ell preferia sempre per Anglaterra una reina que un rei. Amb una reina, manen els homes; en canvi, amb un rei...

—Manen les dones.

—Això mateix. Vostè està conforme amb lord Cecil?

—Absolutament conforme.

—El que passa és que no estic ben segur que la frase sigui de lord Cecil, o de lord Roberts o d'algu altre.

—Es una llàstima.

—Sí, perquè aquestes coses treuen precisió a l'entreviu.

(Arribats a aquest punt, caldrà reconèixer que el diàleg amb Rosa Maria Albertí — la nostra girl amateur és Rosa Maria Albertí — ha agafat uns viaranyos insospitats. Tornem-lo cap a les dreceres de la bona premsa il·lustrada.)

—No m'agrada el nom de Maria Rosa — diu ella —; el trobo massa literari.

—Ja que ha esmentat la literatura...

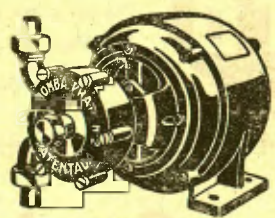
—Sí, ja sé on va: m'agraden Maurois i Paul Morand.

—Sobretot?

—Sobre tots.

Són les set i deu de la tarda.

JOSEP MARIA PLANES

BOMBA PRAT

PATENTADA

IDEAL PER A USOS DOMÈSTICS

BOMBES CENTRÍFUGUES "PRAT"

Les més indicades per a regadiu :: Bombes de 1000 a 70.000 litres hora :: Molinets elèctrics per a Cafè, Talladores, Ratlladores de Formatge, Extractors, Compressors, Aparells humitejadors, etc.

F. PRAT BOSCH - Guifre, 109 - BADALONA

"SEGURO" és el pany que li convé

És un pany veritablement inviolable

DIRIGIU VOSTRES COMANDES A

C. R. I. S. A.

ADMETEM REPRESENTANTS EN POBLACIONS IMPORTANTS DE CATALUNYA I BALEARS

Representació exclusiva per Catalunya i Balears:

Dirigiu-vos per escrit

Pl. Catalunya, 21. - Departament 404

Tercera Fira del Dibuix

PASSEIG DE GRÀCIA

INAUGURACIO

Entre Pl. de Catalunya i Corts

Dissabte, dia 16 a les 5 tarda

LE LLETRE

La «Història de Catalunya» de Ferran Soldevila

Hi ha tres maneres d'història dels pobles, corresponents a tres estadis de llur cultura. La història descriptiva, que va des de la que és una mera col·lecció de cromos fins a la que s'eleva a la categoria de galeria de quadros de gran estil. Gènere que pot tenir una gran força èpica i que sempre entreté la imaginació, però no passa d'aquesta fita. Una variant indigesta d'aquest tipus d'història és la compilació de documents, amuntegant sense una intel·ligència que en faci l'ordre i la síntesi.

En segon lloc, hi ha la història reflexiva, la història-pensament: aquesta raona la vida d'un poble referint-lo a ell mateix, a la seva realitat i cercant ordenar lògicament, explicar la seva matèria històrica.

Finalment, l'anomenada filosofia de la història. Els fets, la matèria històrica, són elements de base d'un pensament d'ordre metafísic. Sovint són només exemples per il·lustrar l'exposició d'una teoria social o d'una doctrina religiosa.

Com veiem, d'aquestes tres classes, solament una, la del mig, és plenament història. La primera i l'última són unes escapades a la poesia, a la imaginació o bé al pensament pur, abstrèct del temps i de l'espai. Només la història-pensament, per altre nom història política, compleix amb una finalitat estretament històrica. El temps hi és donat amb el seu valor just. No li'n dona un d'absolut, de llegendari, com a la història descriptiva, on el temps és l'escenari dins el qual es bel·lueguen, com uns actors entre bastidors, els personatges; ni tampoc no el volatilitza, com fa la filosofia de la història, massa poc respectuosa amb el pes innegable i la significació autònoma, és a dir, independent de qualsevol sentit dogmàtic de la història. El temps i la realitat, dins la història política, són donats amb allò que tenen d'existent i allò que hi ha de fugisser. La trama de la vida dels pobles es compon de dues menes de fils, orientats de diversa manera. Uns que segueixen de cap a cap la tela. D'altres que hi vénen travessers, sense relació els uns amb els altres. Diguem als uns necessitat i als altres atzar, per entendre'ns. La història descriptiva ho donaria tot com a atzar, meravella, miracle. La filosofia només hi veuria necessitat i determinació. El veritable pensament històric pondera justament ambdues forces d'aquesta trama de la vida dels pobles.

A Catalunya, fins ara, només s'havien concegut les dues variants de la història descriptiva. La ingènua i amena sèrie de quadros històrics, o la feixuga compilació erudita. Alguns assaigs parcials d'autors com Valls i Taberner o Nicolau d'Oliver, són excepcions que confirmen la regla.

LENDING ANGLO AMERICAN LIBRARY
FONTANELLA, 10

Però «pensar» Catalunya de cap a cap no s'havia fet fins ara. Escau a Ferran Soldevila l'honor d'haver recorregut aquestes mars mai no solcades per la nau de la història. I d'haver tingut l'encert de fer-ho amb fermesa i mesura.

Assenta de bon principi unes sòlides bases geogràfiques per a la seva anàlisi crítica i procedeix sense cap solució de continuïtat fins a la mort del rei Martí, que clou

Ferran Soldevila

el primer volum, l'únic fins ara publicat, donant el mecanisme dels fets que anaren produint-se i referint-los tots a la base lògica i experimental que forma el nervi del llibre.

I, anant a un altre aspecte, el literari, cal confessar que aquest fons seriós de l'obra no en perjudica la bellesa severa i concisa. Singularment tots els passatges que es refereixen a la decadència de la dinastia catalana, vista per l'autor d'una manera a la vegada original, subtil i sòlida, constitueixen potser uns de les pàgines més belles i més emocionants de la nostra historiografia.

I ni cal parlar de l'oportunitat de la data d'aparició d'una història política a Catalunya. Actualment el nostre pensament polític, en aquesta hora de retrobament i reconstrucció, està entre dos perills. El dels que veuen la història com una col·lecció de llegendes engrescadores o elegíques, i el dels que prescindeixen d'allò que el passat té de present, d'allò que és en el passat pensament i coneixença de l'immutable de l'ànima col·lectiva. Contra l'un i l'altre es dreça, baluard d'intel·ligència i de cultura, l'obra de Ferran Soldevila. Com diu al seu pròleg l'autor, convé que la sàpiguen el polític, el periodista, els mateixos historiadors que vinguin, en general tothom que vulgui exercir, gran o petita, una funció directora a Catalunya.

ROSSEND LLATES

VARIETATS

«Quaderns literaris»

Aquesta publicació setmanal ha arribat ja al seu número 10. Ha publicat, fins ara, les següents obres:

Pere Coromines, *Les presons imaginàries*; Merimée, *La llegenda de Don Joan*; A. Esclatans, *Miquel Angel i altres proses*; R. L. Stevenson, *El cas misteriós del doctor Jekyll i Mr. Hyde*; Joaquim Ruyra, *Les coses benignes*; Josep M. Folch i Torres, *L'ànima en camí*; Púixkin, *Bois Gudonov*; Edgar Poe, *La màscara de la mort roja*; Manuel Brunet, *El meravellós desembarcament dels grecs a Empúries*; J. M. López-Picó, *Farizada la del somriure de rosa*.

I anuncia d'immediata publicació: Tolstoi, *El Pare Sergi*; Dostoievski, *Les pobres gentes*; Balzac, *El rector de Tours*; Salvador Espriu, *Lala*; Joan Minguet, *Dies verges*; Eugeni d'Ors, *Gualba la de mil veus*; etc., etc.

Com es veu, aquesta nova publicació és ambiciosa, malgrat la modestia de la seva presentació. Es ambiciosa perquè vol donar cada dijous una obra sencera d'un autor català o estranger, en un fascicle d'un promedi de 48 pàgines, amb il·lustracions que fins podria ésser que fossin linòleums. Es presentada modestament, perquè vol donar tot això a un preu assequible a tothom, i per 780 pessetes trimestrals que costa la subscripció, ningú no està obligat a fer miracles. A nosaltres ja ens sembla prou miracle l'existència d'aquesta col·lecció. L'amic Pujols, que no creu en miracles, potser ens podria explicar aquest.

El fet és que la publicació apareix amb regularitat i que, sense filigranes tipogràfiques ni altre luxe que el de les il·lustracions, publica uns textos correctes i complets.

Com és natural, una col·lecció així està obligada a dues coses: a no publicar sinó reedicions, i a ésser eclèctica quant a la tria dels títols. Doncs bé, respecte a la primera obligació, veiem, amb agradable sorpresa, que si no obres originals, almenys publica i anuncia traduccions inèdites. I això té també caràcters de miracle.

Donat el caràcter popular de *Quaderns literaris*, els quals tant poden contribuir a fer llegir en català un públic que no llegeix en cap idioma, no sabríem sinó desitjar-li molts anys de vida regular i, per tal de procurar-li aquesta vida, recomanar-la calorosament.

Adreçat als joves de la U. R. S. S.

«No és sense por que veig els meus llibres entre les vostres mans, joves de la nova Rússia. Estan plens de tants destorbos dels quals vosaltres no heu de preocupar-vos! Hem de lluitar, açí, contra un fals benestar, contra espectres, papus, convencions, mentides, coses de les quals vosaltres esteu lliures. La brossa en què jo m'havia de debatre ja ha deixat de tenir importància per a vosaltres. Però del que potser us adonareu en els meus llibres, és de la confiança que sempre he tingut en l'home, la certesa que l'home podia obtenir molt més, que només es trobava al començament de la seva cursa, que a baix de la pujada i millor afavorit per un millor estat social, veuria obrir-se davant seu perspectives encara insospitades.

«A aquesta pregunta constant, angixosa, que d'altra banda no era jo sol a fer-me: Què pot l'home?, la U.R.S.S. ja ha respost, victoriosament. Per això li estem agraïts.

«Joves ciutadans soviètics d'avui, compreneu bé el que per a nosaltres és la U.R.S.S.? La verificació d'un somni encara vague i de desigs informals. La resposta a una llarga espera. La prova vivent que el que semblava utopia pot convertir-se en realitat.

«Joves de la U.R.S.S., manteniu-vos fermes! No reposeu a mig camí. No us deixeu seduir. Per a irradiar enllà de les fronteres, la vostra valentia ha de restar exemplar. Encara no heu acabat de vèncer i de lluitar. Gràcies a vosaltres les nostres esperances han adquirit una nova fermesa. Camarades de la U.R.S.S., joiosament us saluda el meu cor fraternal.»

Això és el que ha escrit André Gide com a pròleg a la traducció russa de les seves obres completes.

El que ara caldrà veure, és com queden aquestes davant la crítica feta sota el criteri marxista.

William Faulkner

William Faulkner és un jove escriptor nordamericà que comença a ésser conegut a Europa.

Al començ de la seva carrera, la seva obra era influïda per la manera impressionista de Sherwood Anderson, amb tendència, a més a més, a la sàtira i a l'exageració caricaturesca, i algun toc que recordava Hemingway. *Sartoris* (1929) és l'obra de Faulkner representativa d'aquest període.

Després, en *The sound and the fury* (1929) i *As I lay dying* (1930), Faulkner ressentí la influència de l'*Ulysses* de Joyce.

Ara els crítics troben que, sobretot en *Sanctuary* (1931) i *Light in August* (1933), Faulkner ha arribat a la maduresa; ha trobat un estil propi seu, un món en el qual la seva imaginació es mou amb desembaràs, una filosofia una mica amarga.

«Amb Faulkner — diu Emilio Cecchi —, tornem a la veritable literatura americana, de Poe, de Melville, de Hawthorne.

«No ens proposa conclusions teòriques. No és un moralista, un reformador, un professor. El que compta és que dona una imatge del món d'un màxim d'intensitat, no afeblida per manca d'art, per la ironia o la hipocrisia. Aquesta imatge és tan saturada des del punt de vista humà, que no pot sinó suscitar un elevadíssim sentiment de pietat. Però Faulkner, aquesta pietat, no vol insinuar-la, ni dir-la a grans crits; és una pietat més forta que ell i que la matèria que ell tracta, i que corre amb una mena de tremolor a través del seu estil impassible i aspre.»

UN GRAN ARQUEOLEG I HISTORIADOR

Corrado Ricci

El dia 5 d'aquest més ha mort a Roma Corrado Ricci, arqueòleg i historiador d'art, senador i president de l'Institut Reial d'Arqueologia i d'Història de l'art, i, en la seva joventut, poeta, però conegut sobretot per aquelles activitats d'arqueòleg, de crític d'art i d'historiador.

Els nombrosos visitants de la ciutat dels Cèsars, que resten admirats dels grans monuments de la Roma imperial, no saben que

des del ministeri, hi prengué una part activa. Igualment cal esmentar, en aquesta tasca, els noms de Bernabei, director general de Belles Arts, i de Giacomo Boni, director del servei d'excavacions.

Vell i retirat a la vida privada, però content de poder parlar d'arqueologia amb la seva reial amiga Margarida de Savoia, Bernabei deixà la direcció general de Belles Arts, i al seu lloc el ministre Luigi Rava nomenà Corrado Ricci, el qual pogué així intensificar la seva activitat. Fou Corrado Ricci el que suggerí i concebé la dita «dei Rava», gràcies a la qual l'Estat estengué la seva tutela a tot el patrimoni artístic nacional.

Es creaven o s'ampliaven els museus de Bolonya, de Torí, de Ràvena, la Galeria Borghese, la de Valle Giulia; les Termes de Diocleciana s'enriquien amb la *Fanciulla di Anzio*, la *Niobe* i la *Venus de Cirene*; gràcies a excavacions sistemàtiques, es trobaven nous tresors a Pesto, Ostia, Pompeia, Locri, Cretone, Cere i Vejo; s'isolaven les Termes de Diocleciana, restauració que fou un dels majors atractius de les festes romanes de 1911.

Obra de Ricci fou també, en la imminència de la guerra, la de posar en seguretat les grans obres del patrimoni artístic nacional; després, obertes les hostilitats, completà aquesta obra, en la zona de guerra, un altre gran crític, Ugo Ojetti.

Després d'isolades les Termes de Diocleciana, pensà en l'aïllament dels Fors imperials, tasca que ha estat duta a terme aquests darrers anys i que ha canviat la fesomia de Roma posant en valor monuments com els Fors d'August, de Nerva, de Trajà, de Cèsar, el temple de Venus Genetrix, el de Mars, etc.

Malgrat la seva prodigiosa activitat al cap dels serveis arqueològics, la bibliografia de Ricci és copiosíssima.

Deixa reculls de poesies: *Poesie* (1879), *I miei canti* (1880), *Rinascita* (1902), una novel·la en vers, un drama i assaigs diversos, com *L'ultimo rifugio di Dante* (1891), i, sobretot una copiosa producció d'història de l'art, de llarguíssima enumeració. Limitem-nos a assenyalar les seves obres sobre *Correggio* (1894), *Michelangelo* (1900), *Jacopo Bellini*, *Pinturicchio* (1902), estudis de *La pittura del cinquecento nell'altra Italia*, *L'architettura del cinquecento*, *L'architettura del seicento*, i innumerable llibres d'història particular de ciutats i de figures singulars. Havia dirigit també les revistes *Rassegna d'Arte*, *Bollettino d'Arte* i la *Italia artistica*.

ATHOS NOVELLIS

Obra nova

EL PINTOR PIDELASERRA

per Francesc Pujols

Acurada edició amb nombroses il·lustracions

Preu: 5 pessetes

Administració i venda:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Exit en la mida
Corbates innarrables
Pijames a bon preu

JAUME I, 11
Teléfono 11655

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispènia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigit-se a tramitar 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sòkars, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Tele.: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Teléfono 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques 2 Berga (Barcelona) i Corcu-bion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Viatges Marsans, S. A

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem amb el client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Via'ges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Itàlia lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Saló de Montjuïc

Tot el que fa poc diguérem del Saló de Barcelona, degudament invertit, ho hem d'aplicar al contingut del de Montjuïc. Aquest darrer Saló s'ha redreçat contra l'estultícia veïna i ha complert un resultat que en res no desdii de l'esforç col·lectiu que els nostres pintors més significats han prodigat aquest any que s'acaba per la temporada d'exposicions.

Vetlla el Montjuïc un real desig d'omplir totes les satisfaccions, tots els orgulls construïts a la base del nostre edifici artístic.

Camps que no han estat aplicades al Saló, potser per la mateixa raó que hem significat en el seu immediat predecessor. Així i tot, l'exposat és obra del pintor Camps, dels pintors amb menys camí a fer.

Antoni Canadell i Francesc Canyelles, heus ací dos artistes que seguint la marxa d'enguany s'han superat en relació al passat. *Cami d'Horta* i *L'Onyar*, respectivament, són dignes d'esment.

Manuel Capdevila, formant-se, treu en clar teles convincents. *La fàbrica* té totes les aparençes de casa a punt de cloure's sobre una personalitat.

J. Commeleran — Paisatge urbà

Si un moment flux té, no és degut al desmai, sinó a la recerca, i per tant no compta ja. Si un artista es creix amb la seva obra, el del costat es creix també i s'entaula aquella batalla qualitativa a través de la qual ha de persistir el Saló.

Globalment es pot assegurar que el present és el millor Saló fins a la data. Amb absoluta equanimitat, concedir premis i adquisicions requereix un sospesament d'obres ímprobable, el resultat del qual és susceptible d'aixecar estats d'opinió acarnissament encontres.

No podem pas negar la salutabilitat d'aquestes tensions que es produeixen, sempre que no degenerin en personalismes fora de lloc.

Es una prova tangible que la cosa no té res de superficial, que viu una vida pròpia, amb el nervi suficient per anar passant anys.

El Saló de Montjuïc, del començament a la fi, salvant poquíssimes absències, és l'exponent més complet del nostre art d'avui. Hi ha compendiat totes les excel·lències i totes les falles. La seva visió és d'un profund eclecticisme que diu ben clarament l'envergadura del moment actual.

Palpitant d'interès, exquisit en la tria i pleòrpic de valors, constitueix una autèntica antologia que té el mèrit indiscutible de redreçar l'esperit i de fer creure que allò que tots procurem enaltir té un fonament esplèndid, a despit dels que s'entesten a fer derrotisme. L'esforç dut a cap pels components del Saló és visible bon punt d'obrir el catàleg.

Anna Aguilera ha consolidat la seva posició amb *Natura morta*. Aquesta pintora que veiem d'any en any ha crescut en proporció a l'anterior en un percentatge notable.

Desfent un xic l'ordre alfabètic, apuntem tres noms per a classificar-los en un terme del qual no es mouen: discreció, i són els de F. Arderiu, E. Aymat i J. Bassa.

Emili Armengol mereix ben bé l'apartat. La seva tela *Eulàlia* acreditaria, per ella sola, la diferència. És una obra de pintor que no deixa lloc a dubtes, la riquesa de la qual deixa l'autor en una situació indiscutible en la legió dinàmica dels joves.

Les teles de Rafael Benet són així mateix notables, i *La família* és un magnífic quadre, que preferim als altres, en el qual el Benet inquiet aporta la constància clàssica, el gran contingut divers de la seva personalitat.

Bosch-Roger, aquest enorme pintor que dintre l'actualitat tantes coses diu, ha deixat al Montjuïc tres pintures grans, definitives en tot el que tracta de demostrar. Bosch, en el seu quadre modelic, *L'hora del mercat*, va embrancar-se, però va saber soldre bé. La presència d'aquesta obra és digna de tenir-se en compte. És un gran moment de Bosch-Roger.

Conxita Boter, amb el seu paisatge de Llaveneres, segueix la ruta de la segona posició del Saló, que, essent discreció, gairebé mai no va per sota del mal gust.

Del pintor Jaume Busquets, del qual fa poc diguérem opinions absolutament favorables, en l'actualitat no ens ha convençut. Deu obrar-hi segurament l'època de post-exposició, ja que d'altra manera no s'exploraria un descens tan ràpid.

Camps-Ribera té al seu càrrec la genialitat. Lamentem que no hagi pogut portar al Saló alguna cosa de més importància en el sentit de l'indèxit, ja que la qualitat pictòrica d'*Amèlia*, per exemple, ens ha fet pensar en les possibilitats inesgotables de

Una setmana justa fa que dièim els elogis màxims de Ramon Capmany, intensament guanyats amb el seu art. Respecte a les obres de Montjuïc, ens trobem en el cas d'haver-los de repetir, potser una mica atenuats per no haver-hi cap obra de caràcter tan definitiu com les al·ludides fa set dies.

Artur Carbonell exposa dues figures d'excel·lent factura. L'autor excel·leix en l'afinament, on un rígid principi constructiu. Generalment Carbonell és una quintessència del gust primmirat aplicat a la pintura, i en l'acoblament de valors, quan es resumeixen

Artur Carbonell — Figura

per examinar-ne les virtuts, hom s'adona que s'ha realitzat la presència d'un esperit fantàstic que anima l'extensió de l'obra amb l'elasticitat natural per reacció contra les premeditacions pictòriques.

L'aportació de Domènec Carles és importantíssima. De tots els Carles que han desfilat davant nostre aquesta temporada, sense cap mena de dubte, els del Saló són dels més significativament superiors. Totes tres teles posseïen aquell punt just que quan apareix ve a ésser la culminant posició de Carles. *Balandres* és una delícia absoluta, axiomàtica. Contra aquesta obra no es pot aixecar cap reserva i si sols mobilitzar el panegíric digne de Domènec Carles quan ell vol.

Salvador Claramunt passa, aquesta vegada, desapercebut.

La pintura de Gustau Cochet és del més pintor que li hem vist. Dintre el Saló, sobresurt notablement i les seves obres adquireixen l'interès d'un estudi tenacíssim, portat a cap amb un entusiasme infinit. *Un carrer del Clot* i *Dues noies* són teles insistides, en les quals hi ha ben present l'esperit d'introduir-se a la veritat per mitjà de l'insubstituïble aprofundiment de les coses. Aduh en el color Cochet ha arribat a interessar més vivament.

Joan Commeleran té al Saló tres bones teles, de les quals *Paisatge urbà* és la que respira més bona pintura. En les dues restants, Commeleran expressa moments subjectius que per la força de la raó del paisatge es veuen a un terme i a un horitzó més reduït. La tela esmentada posseeix una gran excel·lència colorista que volem posar en relleu per ésser un dels notables encerts portats a cap pel pintor Commeleran.

ENRIC F. GUAL

III FIRA DEL DIBUIX

Demà passat, i per tercera vegada, la benemèrita Fira del Dibuix obre els prestatges dels seus *stands* a l'assequibilitat pública. Avui per avui, allò que germina tres anys enera emmig d'una curiositat general, és avui una intensa necessitat espiritual.

Cal veure en la vitalitat d'aquesta manifestació dos al·licients prou poderosos perquè el nostre qualificatiu prengui caràcter de normalitat absoluta i el títol de benemerit hi escaigui sense guspira d'exageració.

Primerament, la Fira aconsegueix encara un postulat. És una obra de catequesi mitjançant la qual molts es converteixen a la fe de l'art. Vàrem dir-ho l'altre any i ara cal repetir-ho. Necessàriament el comprador d'un dibuix per un accident qualsevol que no interessa, és un camp abonat per a créixer-hi l'afició d'anar vestint les parets de casa amb el procés natural d'aquests esdeveniments. Primer per esnobisme (benaurat esnobisme!), després per comprensió.

En segon terme, la Fira té a favor seu la facilitat adquisitiva per aquells als quals no els és possible arribar al gran col·leccionisme pictòric.

Ara cal assenyalat una qüestió. És innegable que el desenvolupament artístic a la nostra terra ha creat una mena de responsabilitat en el cos d'adquiridors.

Aquests insinys personatges, per patriotisme, per revestiment social i per gust particular, destinen un pressupost anual gairebé sempre superat a les acaballes del termini.

En nom dels artistes tots, les més expressives gràcies per aquesta ininterrompuda mobilització de diner que permet la perseverança artística.

Tanmateix, ens veiem obligats a dir una vegada més que la Fira no ha de desvirtuar cap norma de compra i si sols servir de complement, de propina, pel que afecta als grans col·leccionistes.

Respecte als econòmics de segona categoria, els compradors del segon equip, han complert en totes les ocasions, i aquest any, seguint l'esforç de rompre la crisi, no creiem que hagin de fer marxa enera. L'optimisme immanentment català ens fa assegurar que el 1934 serà per a la Fira del Dibuix l'èxit culminant que el situarà en el lloc d'immarcescible.

El Saló d'Humoristes

Es sabut de sobres que el nostre humorisme gràfic arrossega una vida miserable. També ho és que l'exposició que cada any celebren els artistes humoristes a Barcelona no assolix l'esplendor que caldria.

La que han celebrat darrerament, i això no cal dissimular-ho, ha passat gairebé desapercebuta.

Per què? Simplement, d'allà on no n'hi ha no en pot rajar; o bé, d'allà on n'hi ha poc no en raja gaire.

Aquest fet lamentable no és d'avui; és de sempre, ja que el nostre humorisme, degut a una sèrie de causes que no cal esmentar car són de l'ordre elemental, té un abast reduït, i això fa que no pugui manifestar-se amb la ufana que segurament agafaria si no fos així. Pateix, en el fons, el mateix mal que la nostra literatura; manca de clientela, com digué encertadament, ja fa molts anys, Santiago Rossinyol. Mal del qual no més es lliura, excepcionalment, la pintura.

El nostre públic, el qual no s'interessa gaire per les manifestacions literàries, encara s'interessa menys per les humorístiques.

Es evident, per altra banda, que si els nostres humoristes es sentissin poc o molt estimulats i no tinguessin, com succeïx ara desgraciadament, la sensació desmoralitzadora que llencen pedres al mar, serien capaçs de bastir una obra important.

Els casos individuals d'humoristes que, de tant en tant, es produeixen ací, demostra que la primera matèria, i bona, hi és. Si més no, esmentem els noms d'Apa, de Xaviar Nogués i de Junceda per a recolzar aquesta afirmació nostra.

Aquest d'ara, si no recordem malament, és el tercer Saló d'Humoristes celebrat a Barcelona.

Constatem un fet: ha estat el més inferior de tots tres. Les aportacions dels artistes no han estat gaire afortunades. Excepte uns dibuixos de Junceda i un altre dibuix deliciós de Xaviar Nogués, la resta semblava executada per aficionats.

Ultra aquests dos, hi ha hagut la conferència donada per En Francesc Pujols, de la qual es pot dir que ha estat, en realitat, la manifestació d'humorisme més brillant que s'ha celebrat al dit Saló.

Segui pel que es vulgui, els nostres artistes no hi posen el coll, no s'esforcen a superar-se. Fa l'efecte que tal dia com la vigília de la inauguració del Saló, regiren d'una revolada les carpetes, en treuen el primer que els ve a mà, i ho envien. Sembla que compleixin una obligació enutjosa, per pur compromís.

Jo no vull arribar a creure que la major part dels artistes que hi concorren no siguin capaçs d'executar obres de més envergadura que no les que hi solen exhibir.

Per altra part, crec que no és pas fent-ho com ho fan fins ara com aniran, si això fos possible, a aconseguir que el públic s'arribi a interessar per aquestes manifestacions artístiques.

Tenim a mà, i ara que ve a tomb l'esmentem com un exemple a seguir, el que donen constantment els nostres pintors, els quals, malgrat conèixer els límits reduïts del país, han aconseguit col·locar la nostra pintura en una situació d'interès constant per part dels aficionats.

Aquest interès és una conseqüència directa dels seus esforços i del resultat artístic obtingut a conseqüència d'aquests?

Si no del tot, és evident que ha d'haver contribuït molt a alimentar-lo. No seria sobrer que els nostres humoristes provessin de fer el mateix que els pintors.

JAUME PASSARELL

Memòries d'un pintor

MARY INGRAM

Confessem una escassa admiració envers les pintores, salvant raríssimes excepcions. No crec que mai hagin dit gran cosa de nou. Depenen del mestre i amb el seu agudíssim instint imitatiu canvien d'estil, de procediment i d'escola quan canvien de mestre.

En les acadèmies de París, per l'any 1912, en coneguérem moltes. Algunes vestien amb elegància i originalitat perquè tenien un gust personal i també perquè sovint procedien del camp de la moda.

En general, la dona prefereix l'exercici de

minyona. Abandó i humiliació. Era sens dubte molt difícil un comportament olímpic com el seu físic reclamava, però així i tot...

L'amic va continuar:

—Mary Ingram va rebre el cop amb desesper i es va donar a la cocaïna. Ara és a Suïssa en un sanatori. (*Pausa.*) Encara fa molt bonic, però el metge que la cuida s'hi vol casar, el director del sanatori està boig per ella, jo no vull parlar-ne perquè em poso malalt. La recordeu bé? Es alta, esvelta, té una figura impressionant i al mateix temps és fina, graciosa, és el resum de les gràcies de mil dones, és el que totes les dones voldrien ésser, l'essència femenina quintaessenciada. I a més a més té talent, encara que això darrer, tractant-se d'una dona com ella, és el de menys—va acabar aquell enamorat, amb aire cansat.

MRS. WILLS

Aquesta no era pintora, però li agradava passar per tal. Era filla de Nova York i americana cent per cent. Rossa, alta, graciosa, molt atraient. Ben vestida, pell molt blanca, tot molt net, ulls molt blaus. Quan caminava semblava que volés; quan volava (tenia avioneta pròpia) semblava que toqués de peus a terra, tal era la seva mestria. Mrs. Wills tenia vint anys i estava divorciada. Rècord.

Amb la seva aparent innocència sentia la necessitat d'actuar com a dona fatal. Li plaia desvetllar els instints dels homes, i succeïa que quan rebia l'envestida d'un home apassionat, es sorprenia segurament per mil·lèsima vegada, però es sorprenia. Ens deia:

—Vosaltres els latins exigiu massa de la dona, voleu ésser estimats, satisfets i exigiu exclusives. Sou ridículs, desproporcionats i egoistes. No compreneu la camaraderia i per tant feu de l'amistat un jou i de l'amor un esclavatge.

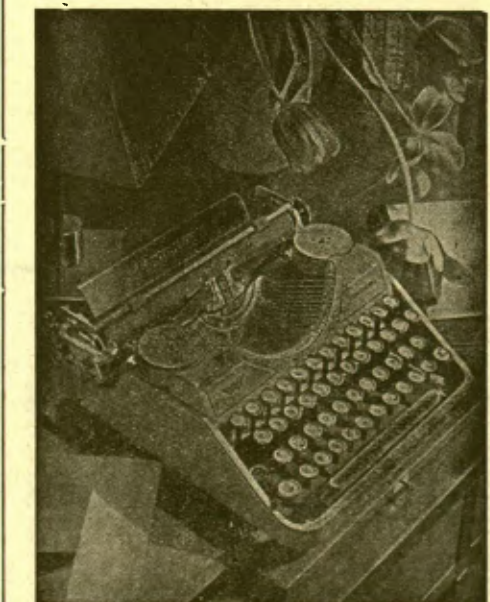
Un amic meu que s'ho escoltava va dir-li:

—Sí, senyora; som uns desgraciats. La camaraderia per nosaltres és molt difícil. Fa segles que les coses van així i és difícil que canviï l'essència de la nostra raça. Un escriptor francès que cal no oblidar mai, Jules Renard, diu que l'amistat *c'est une passerelle qui mène à l'amour*. Vosaltres, Mrs. Wills, voleu gronxar-vos eternament al mig d'aquesta passarel·la amb un vestit molt graciós flotant al vent, una música negro-americana molt sensual i un núvol d'admiradors que després de totes aquestes coses us deixin tranquil·la en aquest gest airos del vostre balanceig menyspreu. Doncs bé, no teniu cap raó; això vostre és innocent i a més a més avorrit. No té cap solta. Amb una vida així, quan els anys passin i hagi de cedir el vostre lloc a d'altres de més joves, no dic més belles, no tindreu el record de les penes i glòries de qualsevol *rapin* de París, d'aquella noia de Venècia i de la Marieta que torna de la Font del Gat. Sereu tan de sèrie com el número 753722 dels vint milions de motors Ford i us caldrà un epitafi que digui: «Ací jau Mrs. Wills, de Nova York, que conegué la màxima felicitat, però que no es va assabentar mai de res».

Totes aquestes coses les va dir el meu amic en un pessim anglès i, naturalment, Mrs. Wills no ho va entendre; tots sabem que en les converses ocasionals és corrent de no entendre gran cosa, però n'hi ha prou amb escoltar somrient i assentint amb el gest de tant en tant.

Va fer fallida un banc americà. Aquesta desgràcia va arrencar Mrs. Wills del seu niu, una *garçonnière* 12 rue Cambon, i va arrossegar amb ella l'aeroplà, els autos, els gossos i com a plomes l'ocell fugitiu va deixar abandonats quinze o vint pijames comprats a la rue de la Paix.

D. CARLES

CONTINENTAL

Clarís, 5. • Telèfon 19763
BARCELONA

Exit en la mida
Corbates innarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Una enquesta

(Ve de la pàgina 5)

—La subvenció que s'ofereix, i les que es puguin oferir més endavant, us semblen suficients per obrar tot aquest miracle?

—Es clar que amb diners solament no n'hi ha pas prou per tenir un teatre: manquen actors i manquen obres. Obres sobre-tot, que són la carn i la sang d'un teatre, el que fa que un teatre perduri a través dels segles. D'actors — afegeix — n'hi ha de ben excel·lents que rodren per fora de Catalunya i que no fóra pas cosa de l'altre món repatriar. I pel que fa a les obres, si la producció actual catalana fos insuficient en qualitat o en quantitat, cal tenir present que, per a nosaltres, catalans d'avui, l'element vital en el teatre és la llengua; i el material que ens manqui en el moment de començar la forja de l'instrument teatral que han de fer servir els dramaturgs nostres, presents i futurs, ningú no ens priva de pendre'l d'allà on sigui. Una vegada posat en català, ens farà el mateix serveix que si fos propi.

—Es de creure — diu el senyor Pous i Pagès referint-se a la segona pregunta de l'enquesta — que sorgiran valors nous. Pels que seguim amb atenció l'arribada de les noves generacions a la vida literària, n'hi ha senyals evidents. De més a més, el sol fet d'haver-hi un escenari on les obres siguin representades dignament pot determinar vocacions, que, amb un teatre desprestigi, no haurien pres mai consciència d'elles mateixes. I és de desitjar que els vinguts de nou ajudin a descreditar d'una vegada aquesta funesta llegenda segons la qual el teatre és només qüestió de traca, de pensada, d'això tan idiota que els falsos entesos en diuen la tècnica i que, segons ells, quedaria reduïda a una pura mecànica sense suc ni bruc. No: l'obra de teatre, com obra d'art que ha d'ésser, val per la intel·ligència i sensibilitat que hi hagi posat el seu autor, per l'amor i l'esforç que hagi esmerçat a obrar-la, per l'experiència del món o de l'home que hi hagi expressat.

El teatre és primordialment l'espectacle de l'home, de tot l'home, cos i ànima, vicis i virtuts, grandeses i misèries. I per expressar això no n'hi ha pas prou amb la traca i la murmuració i els trucs mecànics dels que es diuen mestres en aquestes faccèsies, sinó que cal un do de creació i un do de poesia i apuntalats per una forta cultura, forta en extensió i forta en intensitat, una cultura que sumi a l'experiència de la vida que tingui el dramaturg, tota l'experiència de tots els grans esperits que en tots els temps s'han encarat amb els problemes del món i de l'home. Sense això, sols és possible anar segregant aquesta horrible literatura d'aficionat, o pretensiosa i carrinclona, o grollera i plebea.

—La tercera pregunta, amb tot el que us he dit ja resta contestada — ens diu, per acabar —. Només hi ha una manera de fer renaixer el teatre i un teatre: donar obres bones i ben representades.

Ací donem per acabada la nostra enquesta, fent remarcar per la nostra part una sola observació: que tots els nostres interlocutors han coincidit en un mateix optimisme de creure que el teatre català ofereix tot un món de possibilitats que cal que siguin posades a prova.

El concurs obert per la Generalitat de Catalunya no és més que un intent, no és més que un inici vers el ressorgiment total del nostre teatre.

Manca potser ara, al nostre entendre, l'empresari o els empresaris d'empenta que afrontin l'actual depressió dels esperits i es decideixin a creure que es pot fer negoci fent teatre català, a condició de fer les coses bé: amb gust, amb talent, amb audàcia i amb patriotisme.

Les obres, els autors i el públic vindran per afegidura.

CONXA ESPINALT

Stand dels Invents
(Palau número 1)

Màquina Taquígrafa
Revalograph

EL SISTEMA MÉS SENZILL
I FÀCIL DE TOTS ELS QUE
EXISTEIXEN AL MÓN

Inventor: JORGE DE REVAL

Despatx i lliçons:

Corts, 578 i Muntaner, 16, 5.ª, 1.^a
Telèfon 34153 - BARCELONA

Tallers UNIC

CONSTRUCCIÓ DE
CADIRES DE BRAÇOS
SISTEMA AMERICÀ

PER A

PERRIQUERS - DENTISTES
PEDICURS - PENTINADORES
APARELLS D'ONDULACIÓ PERMANENT

El millor de construcció nacional

ESPECIALITAT EN INSTAL·LACIONS
DE SECATGES CENTRAIS

PREUS REDUÏTS

SOLIDESA - ELEGÀNCIA - COMODITAT

VILADOMAT, 9 - TELÈFON 30636
BARCELONA

MUSICA I RADIO

ABANS DE L'HOMENATGE

Casals, violoncel·lista?, pianista?

Quan, l'any 1920, Pau Casals va crear la seva orquestra, si aquesta hagués desaparegut, en realitat no hauria mort. L'haurien assassinada. L'organització i evolució de l'orquestra Pau Casals era molt lenta i calgué, per a conservar-la, la topada amb la indiferència del públic, i àdhuc amb alguna cosa més. No ens ha de sorprendre la violència esmerçada per alguns. Tots ens coneixem, oi? Era possible, els anys 1920, 21 i 22, galvanitzar l'apatia? Era possible fer-se

Així parlava Strauss. I ara cal reportar el que al cap de dos mesos em deia Pau Casals. N'hi ha per astorar-se; sinó que certes coses només les poden dir els grans artistes:

—La veritat és—confessava—que jo no he nascut per a violoncel·lista.

Ho digué amb tanta gravetat, que jo, que admiro Pau Casals tant com l'estimo, no em vaig poder aguantar la rialla:

—Veritat—segui—. Prou sé que sóc violoncel·lista, no us ho negaré; però heu de tenir present, i demano que em creieu, que no he pogut evitar-ho.

El seu rostre prenia un aire infantívol. Francesc Pujols, que es trobava amb nosaltres a la Punyalada, li demanà: —Expliqueu-vos.

—No us ho prengueu a broma. Jo he nascut per a pianista, i estic convençut que ho sóc. Sens dubte que en mi hi ha duplicitat: són escassos els que, com jo, sentin un sincer i profund fervor per al piano. Pudeu ben creure-ho; no us arribareu mai a imaginar quines lluites he sostingut a fi de no deixar-me arrossegat per la fascinació del teclat, i arrearar d'una vegada el violoncel.

S'ha de creure en la sinceritat d'aquestes paraules, però això no és obstacle perquè tot hom tingui Pau Casals com el primer violoncel·lista del món. Ara que també us puc dir que és tan extraordinari com a pianista, com a violoncel·lista.

Ara us ho explicaré.

Un cap al tard, Frank Marshall va posar en mans de Pau Casals — aquestes mans úniques que ara ha emmotllat Josep Clarà —, el facsimil de la *Sonata op. III*, de Beethoven.

Casals es va assegurar al piano, i ell, que és el més gran dels intèrprets d'aquest segle, ens va fer sentir calfreds a l'esquena. Res d'exageracions, que l'elogi s'esgota quan es parla de Pau Casals.

Aquella tarda memorable, l'escultor Clarà, amb la mirada fixa en el cap de Casals, semblava voler penetrar el misteri d'aquest cas únic.

El resultat fou que cap pianista dels molts que he sentit d'ençà que sóc al món, no ha aconseguit d'imposar-me la *Sonata op. III* com el violoncel·lista Pau Casals.

Tenia raó, doncs, quan ens deia, a Francesc Pujols i a mi, que havia nascut per a pianista.

La veritat és que escoltant la *Sonata op. III* interpretada per Casals, el que vaig sentir fou el mateix Beethoven.

Aquest dissabte comença l'homenatge que Barcelona ofrena a Pau Casals. Medalla de la Ciutat, atorgació del títol de fill predilecte i imposició del seu nom a un carrer. Diumenge a la nit, concert al Palau Nacional per l'Orquestra Pau Casals, dirigida per l'homenatjat i els mestres Lamote, Morera, Pahissa i Barberà. Pau Casals dirigirà la seva *Sardana escrita per a trenta-dos violoncel·lits*. I, finalment, interpretarà algunes obres al violoncel.

La vinent setmana, a l'Arxiu Històric de la Ciutat, s'inaugurarà l'exposició de records de la vida de Pau Casals. Agustí Duran i Sanpere posa, amb els seus companys d'Arxiu, tot l'amor i entusiasme en la inapreciable selecció artística que podreu veure en les sales de la Casa de l'Ardiaca. Poques persones s'imaginarien la quantitat i interès del que serà exposat.

La ciutat ret aquest homenatge a Pau Casals. L'hi devia. Sabeu per què? Doncs, entre moltes altres raons, per allò que em digué el mestre cap allà l'any 1924, quan lluitava per a fixar la seva orquestra:

—A Amèrica m'han ofert, per sis mesos cada any, la direcció d'una famosa orquestra. Doncs bé: aquests sis mesos de reputació com a director d'una de les primeres orquestres del món els ofren a Barcelona. Aquesta direcció no la vull acceptar perquè Amèrica no és a casa.

Aquest ha estat el catalanisme de Pau Casals.

I també se li devia l'homenatge per la seva vàlua artística. Però això ja ho sap tothom.

RAFAEL MORAGAS

Pau Casals, Doctor "Honoris Causa" de la Universitat d'Edinburgh

Fa uns quants mesos, el nostre col·laborador Oliver Brachfeld va lligar per primera vegada el nom d'En Pau Casals amb el títol de doctor *honoris causa*, com una mena de suggestió. La idea, llançada des de les nostres columnes, anava fent camí, fins que el gran músic català fou objecte efectiu d'aquest títol honorífic... a la Universitat d'Edinburgh, Escòcia...

Estem segurs que al mestre Casals li hauria agradat més de dur la toga universitària de la nostra Universitat Autònoma. Però si els anglesos han tingut més pressa a recollir aquesta suggestió...

La festa universitària es celebrarà aquest mes de juny; En Casals, però, no podrà assistir-hi. Hi anirà el mes d'octubre, i amb aquest motiu es celebrarà una festa íntima en honor del nostre gran violoncel·lista, orgull de les terres catalanes.

ELS ANTAGONISMES POLITICS EN LA MUSICA TXECA

Frederic Smetana (1824-84)

S'escau justament ara el cinquantè aniversari de la mort d'aquesta figura capital de la música txeca, i a Praga, durant el mes de maig, un festival Smetana-Dvorák passà revista a les principals obres dels dos mestres de la música nacional txeca. No és estrany que aquests dos noms es facin oir gairebé sempre plegats, àdhuc en aquesta ocasió, en què no han passat més de trenta anys d'ençà de la mort de Dvorák. Aquestes dues figures que avui ens apareixen com a germanes bessones dels primers temps de la música txeca, en temps de llur vida representaven dos pols ben oposats en la vida musical de llur país.

L'antítesi Smetana-Dvorák cal esguardar-la com un fenomen d'antagonisme polític. Smetana és l'exponent del moviment dels joves txecs que es manifestà entre els anys 60 i 70 del segle passat. Mentre el grup dels vells txecs considerava, amb un raonament històric, l'actual estat de coses com una contradicció a les lleis del vell dret d'estat bohemí i acabava pel boicot del Parlament vienès, els joves txecs es declaraven partidaris del dret natural democràtic. Era justament dintre el quadre del parlamentarisme on desitjaven aconseguir llurs objectius: Fou en llur ideologia que la literatura realista i social d'aquesta època féu els seus primers passos. Smetana és d'ells. El partit dels vells txecs li declara la guerra, estableix un veritable boicot contra les seves obres i li posa totes les dificultats possibles. Dvorák, conservador, que morí membre de la Herrenhaus, el Senat austríac, és proclamat com «el més eslav» dels dos.

Avui, en realitat, aquesta antítesi ha passat a la història i Smetana és considerat com el fundador inqüestionable de la música nacional txeco-eslovaca. Es, tanmateix, curios de constatar que ja en la generació posterior, la funció dels dos mestres es modificà radicalment. El més gran crític txec, autor, per altra banda, de la millor biografia de Masaryk, Zdeněk Nejedlý, és un entusiasta partidari de Smetana. Fou ell qui s'acarnissà sobre tots els músics que estaven en relació amb el grup de Dvorák: no sols al seu gendre Josef Sůk, avui director del Conservatori de l'Estat, sinó també al gran compositor morau Janáček que en la seva joventut es mostrà, des de la seva posició conservadora, en franca oposició amb Smetana.

En molts aspectes, la formació de l'escola dels compositors txecs és similar a la dels hongaresos, de la qual hem parlat ja recentment. En totes les nacions en què el desenrotllament directe i orgànic d'una cultura nacional ha estat interromput per l'alta política, trobem gairebé les mateixes fases d'un renaixement nacional. Així, al costat de la font principal de la regeneració musical, trobem sempre una forta proporció d'influència germànica. En la música txeca, Zdenko Fibich (1850-1900) n'és el representant. Pel seu cosmopolitisme, per la seva adhesió a les idees wagnerianes, pel seu lirisme romàntic, pot ésser comparat a Dohnányi. Segueix, per tant, un camí diferent del de Smetana i de Dvorák, els quals, en correspondència amb el combat polític per a la integritat de l'eslavisme, s'encaminen preferentment a la recerca d'un estil autòcton.

Frederic Smetana

lirisme encisador i d'un humor típicament txec, tota la fresca atmosfera del folk-lore nacional. Aquestes qualitats aconsegueixen una darrera perfecció, una síntesi única en la més famosa de les seves obres, *La nitva venuda*, de la qual s'ha parlat extensament en el darrer número de MIRADOR, en ocasió de la representació que en fou donada pel grup amateur del Junior F. C. Es conegut també el cicle simfònic *Ma pàtria* en el qual Smetana dona aleshores un apoteosi del passat i una profecia del futur.

Per a aquesta pàtria que havia d'esperar una generació per a guanyar la seva independència, Smetana ha sacrificat tota la seva vida. Com a crític musical, menà una lluita acarnissada contra la influència castròfica de l'italianisme. Com a director del cor Alahoi de Praga, donà un exemple model per a tot el moviment orfeonista del país, comparable exactament a la tasca realitzada per l'Orfeó Català a Catalunya. Com a director d'orquestra, fou més sortit a l'estranger que a Praga, on no fou gaire comprès. Fou principalment a Suècia, com a director de l'orquestra de Göteborg, on aconseguí els seus millors èxits.

En 1877, Smetana degué renunciar al seu càrrec de director d'orquestra del Teatre Nacional de Praga. Com Beethoven, havia perdut lentament el sentit de l'oïda i degué passar, com el mestre de Bonn, la darrera part de la seva vida en un estat gairebé absolut de sordària.

OTTO MAYER

CONSTRUCCIONS MECÀNIQUES

PERE SABATA

Tàpies, 8 - Sant Pau, 95
Telèfon 23840

FUSTERS I EBANISTES, si voleu guanyar temps,
adquiriu les màquines per a fregar tota classe
de fusta a aquesta casa

VESTITS DE BANY

DE TOTES MARQUES
DE TOTS PREUS
DE TOTS GUSTOS

PER A

SENYORES, HOMES I NENS

MODELS EXCLUSIUS

F. VEHILS VIDAL

32, Avinguda Portal de l'Àngel, 34 — 7, Plaça Universitat, 7

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA